

Møte onsdag den 4. april kl. 11.45

President: Gunnar Skaug

Dagsorden (nr. 29):

1. Innstilling fra justiskomiteen om lov om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) (Innst. O. nr. 60 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 5 (2000-2001))
2. Referat

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Odelstingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Berit Brørby (A): Jeg foreslår Kjell Engebretsen.

Presidenten: Kjell Engebretsen er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Kjell Engebretsen er enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Statsråd Hanne Harlem overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under referat).

Sak nr. 1

Innstilling fra justiskomiteen om lov om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) (Innst. O. nr. 60 (2000-2001), jf. Ot.prp. nr. 5 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 25 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Fremskrittspartiet 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og representanten Bastesen 5 minutter. I tillegg foreslår presidenten at en av de uavhengige representantene får en taletid på inntil 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil 3 replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Ane Sofie Tømmerås (A) (ordfører for saken): Vi går mot en vår, men justiskomiteen vil ikke slippe fangene fri med den nye loven om straffegjennomføring. Tvert imot vil det bli tøffere for lovbrøytene å gjennomføre straffen sin. Det er ikke først og fremst ytre forhold som blir tøffere, men med den nye loven stiller vi krav til lovbrøytene i en helt annen grad enn før. Det stilles krav om at han må møte sitt eget speilbilde, innse hva han har gjort,

ta ansvar for egne handlinger og krav om at han må gjøre noe med framtiden sin. Ideologien bak konfliktrådene blir nå overført til resten av straffegjennomføringen.

At en slik ideologi skal kunne gjennomføres i praksis høres ganske utopisk ut. Det ville det også ha vært dersom denne nye loven hadde vært et resultat av et byråkratisk verk tillagt noen teoretiske vendinger fra politikerne. Men den er noe mye mer. Den hjemler allerede vellykkede, utprøvde idéer. Den lovpålegger kriminalomsorgen et påvirkningsarbeid som i dag fungerer godt noen steder, men som langt på vei er personavhengig. Sjelden er en lov blitt til så i pakt med positive erfaringer fra praksis, og i pakt med dem som vet hvor skoen trykker.

Forarbeidet til loven startet i 1994, da arbeidet med meldingen om kriminalomsorg startet. Meldingen ble til gjennom gruppearbeid med de ansatte i kriminalomsorgen. Den ble studert og behandlet av fem justisministre, før Stortinget gav sine signaler. Imens skjedde det en slags stille revolusjon i norske fengsler. Fra en situasjon med ansatte som i stor grad så på seg selv som nøkkelbærende voktere, med noen ildsjeler innimellom, finner vi i dag omtrent bare ildsjeler som vil drive kriminalitetsforebyggende arbeid på mange måter. Idéene i meldingen ble satt ut i praksis. Loven vi skal vedta i dag, fanger opp det gode fra dagens praksis og Stortingets tidligere gitte signaler.

Jeg er glad for at en enstemmig komitee slutter opp om Regjeringens hovedlinjer og viktigste prinsipper om straffegjennomføring. Ikke først og fremst for arbeiderpartiregjeringens skyld, men fordi jeg tror at dette er et godt bidrag til bekjempelse av kriminalitet. Det er enstemmighet i komiteen om at formålet med straffen både er å straffe lovbrøytene for det han har gjort, og å hjelpe lovbrøytene tilbake til en kriminalitetsfri tilværelse i samfunnet. Det siste innebærer full tilslutning til prinsippet om at ingen skal sone under strengere forhold enn det som er sikkerhetsmessig nødvendig, og at alle skal sikres en progresjon i soningen. Innsatte skal gradvis sone under friere former, noe som dermed krever at han tar mer ansvar for seg selv, sine gjerninger og framtiden sin. På den andre siden er det viktig at ved innsettelse i fengsel, og ved overføring til mindre streng soning og ved ulike permisjoner, løslatelser og frigang, skal alltid det sikkerhetsmessige tillegges overordnet vekt i vurderingen. Det er også viktig å vurdere om en type soning i det konkrete tilfellet vil virke støtende på den allmenne rettsfølelsen. Gjør den det, betyr det at den ene delen av straffens formål ikke blir oppfylt.

Vi innfører et nytt begrep for all soning av straff som foregår utenfor fengslene, nemlig samfunnsstraff. Den favner både tidligere samfunnstjeneste og betinget straff med vilkår. Vi håper at den nye ordningen vil gi et mer relevant innhold i forhold til en rehabilitering, og ikke minst at oppfølgingen, kontrollen og eventuelle reaksjoner på brudd vil bli veldig mye bedre.

Fengslene blir heretter ikke kalt lands-, krets- og hjelpefengsel, men bare fengsel, og så vil sikkerhetsnivået på de ulike avdelingene karakterisere hva slags fengsel og soningsforhold det er snakk om. Komiteen er glad for at

man nå i lovs form har slått fast behovet for avdelinger med spesielt høyt sikkerhetsnivå. Det trengs, så tøff som kriminalitetsutviklingen har blitt, og ikke minst ressursavdelinger for dem som trenger ekstra bred faglig oppfølging.

Komiteen støtter også den nye regionsinndelingen og delegering av myndighet. Jo nærmere den besluttede myndighet er den innsatte, jo større er muligheten for at det er en riktig beslutning som blir tatt. Komiteen er opp-tatt av at med mer delegering av myndighet er det også viktig at prinsippet om likebehandling blir ivaretatt. Det er derfor bra at man med denne nye lovgivningen i større grad og mye klarere får regulert en rekke viktige grensdragninger, hvordan inngripende tiltak skal brukes, hva som er rettigheter for innsatte, og andre kriterier som tidligere i stor grad var overlatt til en skjønnsvurdering. Konkrete vurderinger og skjønn må også ligge i det nye systemet. Det er derfor viktig at de uavhengige tilsynsrådene som skal finnes i hver region, fungerer etter hensikten, og at det blir fulgt opp og evaluert.

Innholdet i soningen hadde vært verdt et langt foredrag i seg selv, men jeg skal nøye meg med å konstatere at et relevant innhold tilpasset den enkelte oftest er nødvendig for at lovbryster skal få mulighet til å gå ut i et liv uten kriminalitet. Ordningen med kontaktbetjenter er helt sentral for å kunne få det til. Det er også viktig at vi nå har tatt et prinsipielt farvel med tanken om straffarbeid gjennom at arbeidsplikten i fengslene er erstattet med en aktivitetsplikt. Poenget er at innsatte ikke skal ha lov til å passivisere seg og la være å gripe seg selv i nakken. De skal delta i arbeid, utdanning, kurs og programmer og hva som best måtte hjelpe dem inn i en ny tilværelse. For å få til det er man også avhengig av at offentlige etater og andre utenfor fengslet i mye større grad enn i dag følger opp og gir tjenester og tilbud til de innsatte.

Allerede i dag er det stor trafikk ut og inn av fengsle- ne, og den vil heller bli større enn mindre med den nye loven. Derfor er det svært viktig at kontrollen med samtlige som passerer ut og inn, blir betydelig bedre enn i dag. Det er uakseptabelt at det smugles narkotika eller våpen inn i fengsler, eller at det på annen måte planlegges eller drives kriminalitet derfra. Komiteen støtter derfor de foreslåtte tiltakene, som åpner for større grad av kontroll av innsatte, ansatte og andre som går ut og inn, og dessuten større adgang til å ta prøver av innsatte.

Den nye ordningen med stadig friere soning og mer ansvar for den enkelte lovbryster har også en motsats i at det skal reageres raskere og strengere ved brudd på tillit, ansvar og vilkår som blir gitt.

Ta f.eks. ordningen med prøveløslatelse. Den hadde begynt å leve sitt eget liv, med tilnærmet automatisk løslatelse etter to tredjedels soning, og med få reaksjoner på brudd i prøvetiden. Dette ble strammet inn i forbindelse med meldingen om kriminalomsorg, og dette følges ytterligere opp i loven. Dersom prøveløslatelse innvilges, skal det være en del av soningen og en reell prøve. Bestås ikke prøven, skjer det brudd på vilkår eller begås det ny kriminalitet, ja, så skal det være en følbar reaksjon. Og ved gjentatt brudd skal vedkommende inn til soning i

fengsel igjen. Det samme prinsippet gjøres gjeldende hele veien: tilbakeføring til strengere soning dersom det er grunn til det, mindre permisjoner ved brudd på permisjonsvilkår, straffeansvar ved rømming osv.

Så ser vi at det er noe forskjellige vurderinger partiene imellom av hvordan man best ivaretar en kontrollert tilbakeføring til samfunnet. For Arbeiderpartiet og flertallet i komiteen er det et spørsmål som står sentralt, nemlig: Hvem vil du ha som nabo? Vi mener at det er viktig å gi kriminelle best mulig forutsetninger for å kunne komme tilbake til et liv uten kriminalitet. Jeg vil mye heller ha som nabo en tidligere kriminell som har vist gjennom en stadig friere soning under full kontroll at han er i stand til å skikke seg, enn en kriminell som ikke har fått prøve seg ute i virkeligheten under kontroll og tilsyn. Derfor går flertallet inn for prøveløslatelse som en del av soningen når det helt sikkert er sikkerhetsmessig forsvarlig og ikke støter imot den alminnelige rettsfølelsen. Derfor vil vi under de samme forutsetningene ta i bruk overgangsboliger under den siste del av soningen der det kan gi positive resultater. Derfor vil vi helt unntaksvis åpne for at man, når det er nødvendig for å kunne delta i et opplegg for å komme på beina igjen, kan vurdere at noe av straffen soner i et opplegg utenfor fengslet.

Til slutt vil jeg ta opp et forslag på vegne av komiteen. Det er en endring som druknet for oss i alle paragrafene, men som vi alle er enige om. Det dreier seg om å avgrense klageretten for den innsatte når det gjelder vedtak om hvor man skal innsettes i fengsel. I realiteten vil det ikke svekke den innsattes rettssikkerhet, men det vil begrense belastningen på byråkratiet. Spørsmålet er omtalt i et svarbrev fra Justisdepartementet til komiteen av 14. mars i år.

Presidenten: Ane Sofie Tømmerås har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Kristelig Folkeparti står sammen med Arbeiderpartiet i omtrent alt som står i komiteens merknader. Vi har imidlertid ett punkt som er viktig for oss, ikke fordi det skulle være noen fane-sak for Kristelig Folkeparti, men fordi vi mener det er vesentlig av hensyn til dem som soner i norske fengsler. Det dreier seg om at man nå fjerner lovhjemmelen for fengselsprester. Det synes vi er dramatisk fordi det i sin tur kan resultere i at man tar bort et viktig hjelpeorgan for dem som er innsatt, ikke bare i forhold til det som går på den åndelige dimensjon, men også når det gjelder sosiale aktiviteter av ulike slag. Når Arbeiderpartiet ikke vil være med på å ha dette lovfestet, sies det gjennom meldingen at grunnen er at man har foretatt en ansvarsoverføring fra Justisdepartementet til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, og at fengselsprestene derfor nå hører inn under det departementet. Men det er ingen lovhjemmel der heller for fengselsprestene. De må høre hjemme et eller annet sted. Mitt spørsmål til Arbeiderpartiet er derfor: Betyr det at Arbeiderpartiet ønsker å fjerne lovhjemmelen for fengselsprester i norske fengs-

ler, at man anser at sognepresten i det angjeldende område kan ta det ansvaret som fengselsprestene har pr. i dag?

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Ane Sofie Tømmerås (A): Det var ikke så overraskende at representanten fra Kristelig Folkeparti tok opp temaet. Det var mer overraskende at han erklærte at det ikke var en fanesak for partiet, for det er godt kjent at fengselspreststillingene har vært et godt forhandlingskort å ha i mangt et budsjettkompromiss opp gjennom de årene jeg har vært her i hvert fall.

Det vi gjør i innstillingen til denne nye loven, er å lovfeste retten til å utøve sin religion eller sitt livssyn. Jeg har lyst til å sitere fra innstillingen hvor alle, unntatt Fremskrittspartiet, sier at de

«viser til at behovet for å utøve sin religion eller sitt livssyn kan være spesielt stort når man soner, og støtter en lovfesting av retten til å få mulighet til slik utøvelse. Det innebærer også at det legges til rette for tilgang til prest eller annen livssynsveileder».

Derfor er jeg ikke så bekymret. Vi lovfester altså retten til å legge mulighetene til rette for å utøve sin religion og sitt livssyn, og det er det primære. Hvordan det løses i praksis, om man engasjerer en prest, eller om man har en fast prestestilling, hvem som skal ta seg av det i praksis, er ikke jeg så bekymret for så lenge vi har lovfestet retten til muligheten til å utøve dette på en ordentlig måte. Vi har jo i dag ganske mange prestestillinger som har kommet til gjennom alle budsjettkompromissene våre, og jeg er ærlig talt ikke særlig bekymret for at noen av dem vil forsvinne. Der det viser seg at de fungerer godt, kan jeg ikke se noen grunn til at de ikke skal fortsette å fungere. Men på steder hvor de kanskje vil finne andre løsninger som vil fungere bedre i praksis, skal ikke vi lovfeste at det skal løses akkurat sånn eller sånn i praksis.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg sa sikkert dette på en noe forkjært måte ettersom representanten Tømmerås oppfattet det som at dette spørsmålet kanskje ikke var av noen betydning for Kristelig Folkeparti. Selvfølgelig er det av betydning, men det er ikke fordi det er viktig for Kristelig Folkeparti, vi tar det opp, men fordi vi mener det er viktig for de innsatte. Det er det som er hovedpoenget med spørsmålet.

Jeg tolker videre Arbeiderpartiet dit hen at man egentlig ikke ønsker å fjerne prestestillingene, og vil gjerne at representanten Tømmerås svarer meg på om man ønsker å fjerne prestestillingene og overlate dette til – det er kanskje noe uærbødig – en tilfeldig tilkalt prest istedenfor en person som – slik som i dag – har spesialutdanning, og som får både spesialoppfølging og videreutdanning osv. innenfor dette feltet. Ta f.eks. Ullersmo, hvor det virker to prester. Betyr det at man kan forvente at menighetsprestene i det området vil bli tilført det tilsvarende hvis man fjerner de prestestillingene som fengselet har pr. i dag? Dessuten: I Kristelig Folkepartis forslag til lovparagraf er det en lovfesting av prestestillinger i den for-

stand at de skal virke ved enhver anstalt, og det betyr i praksis – slik vi leser det og tolker det – at det åpnes for at det kan ansettes flere enn det som er pr. dags dato.

Ane Sofie Tømmerås (A): Jeg har egentlig ikke noe nytt å tilføye utover det jeg sa i stad. I Arbeiderpartiet mener vi også at det spesielt når man sitter i fengsel, kan være viktig å ha mulighet til å utøve sin religion eller sitt livssyn, og at forholdene blir lagt til rette for det på en skikkelig måte. Det er selvfølgelig ikke noe mål for Arbeiderpartiet å fjerne prestestillinger som måtte være tilknyttet fengsler i dag, eller å fjerne dem i framtida. Men samtidig mener vi at det er et praktisk spørsmål, som må løses på en mest mulig hensiktsmessig måte. Og jeg føler meg ganske trygg på at det vil bli ivaretatt på en skikkelig måte også i framtida, selv om ansvaret overføres til et annet departement, og at man selvfølgelig også vil ta vare på den kompetansen som ligger hos folk som er ansatt i dag. Og hvis man, som representanten viste til, har hensiktsmessige kurs- og opplæringsprogrammer som disse prestene eller livssynsveilederne kan gå igjennom, så er det ingen grunn til å sette strek over noe som fungerer godt pr. i dag. Men poenget må være å finne den praktisk beste løsningen tilpasset hver enkelt anstalt og hvert enkelt fengsel.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Det er en viktig sak vi har til behandling i dag. Straffegjennomføringsloven dreier seg om det som skjer etter domfellelse. Straff, rehabilitering, tilbakeføring til samfunnet – viktige spørsmål som er av stor betydning for den enkelte og for samfunnet generelt. Får vi til en vellykket straffegjennomføring, vil det bety en reduksjon av kriminaliteten i samfunnet vårt. Det er da også målet vårt, og forhåpentligvis har vi tatt noen skritt på veien med denne saken.

Men jeg vil ikke unnlate å nevne at det også i denne saken er vedtak som ikke vil styrke kriminalomsorgen, og som Kristelig Folkeparti ser på som svært beklagelig. Det har allerede kommet til uttrykk gjennom replikkordskiftet med representanten Ane Sofie Tømmerås. Stikkordet er fengselspresttjenesten, men jeg skal komme tilbake til det senere i innlegget mitt.

Bakgrunnen for den saken vi nå behandler, er kriminalomsorgsmeldingen samt handlingsplan mot narkotika – begge deler lagt fram av regjeringen Bondevik.

Meldingen satte opp følgende verdier for kriminalomsorgen:

- Strafferettslige reaksjoner skal gjennomføres på en for samfunnet betryggende måte.
- Domfelte skal være beskyttet mot overgrep og vilkårlighet.
- Fullbyrding skal bygge på individuelle behov og forutsetninger og støtte domfeltes vilje til å bryte med kriminaliteten.
- Straffelovgivningen og fullbyrdingen bygger på humanitet, rettssikkerhet og likebehandling.
- Offentligheten skal sikres innsyn og informasjon.

- Domfelte skal sikres de rettigheter alle borgere har etter lovgivningen innen de rammer straffullbyrdingen setter.
- Domfelte skal ikke pålegges andre begrensninger eller fullbyrde under strengere forhold enn det som følger av sanksjonen.
- Domfelte skal sikres en tilfredsstillende fullbyrdingsstandard.
- Kriminalomsorgen skal stimulere domfeltes vilje til ansvar for eget liv.
- Dagliglivet i fengslene skal preges av aktivt samvirke mellom tilsatte og innsatte.
- Kriminalomsorgens administrative og organisatoriske ordninger skal sikre en optimal ressursanvendelse.

Hele Stortinget, med unntak av Fremskrittspartiet, sluttet seg til dette verdigrunnlaget, og Kristelig Folkeparti er glad for at dette også ligger til grunn for straffegjennomføringsloven. Formålsparagrafen i lovens § 2 gjengir i hovedtrekk det verdigrunnlag som kriminalomsorgsmeldingen bygde på, og en enstemmig komite støtter den foreslåtte formålsparagrafen.

Selv om vi i dag har til behandling hva som skal skje med personer som er domfelt for straffbare handlinger, vil jeg få understreke at det selvfølgelig må være et mål at folk ikke kommer til dette stadiet – det vil si at vi må ha en stor innsats i forhold til forebyggende arbeid. Større satsing på forebyggende arbeid vil forhåpentligvis føre til at færre kommer i kontakt med politi, domstol og til sist med kriminalomsorgen. Men når først handlingen er gjort og gjerningsmannen dømt, må vi legge opp til en kriminalomsorg som gjør gjerningsmannen i stand til å gå tilbake til samfunnet som en god borger. Det må være målet vårt, selv om vi vet det kan være vanskelig å få til.

Kristelig Folkeparti støtter derfor at begrepet «arbeidsplikt» erstattes med «aktivitetsplikt». Det er viktig at den innsatte ikke blir passivisert i fengslet, men at han driver med arbeid i stedet for skolegang, eller med andre tiltak som kan være tjenlig for rehabiliteringen av den innsatte, når det er riktig.

Kristelig Folkeparti vil understreke betydningen av at spesielt volds- og sedelighetsdømte får delta i programmer som skal hjelpe dem til å endre oppførsel. Det er fortsatt mange innsatte som ikke får et slikt programtilbud, og Kristelig Folkeparti mener det må skje en rask utbygging av slike programmer. Ikke bare via programmer, men også gjennom den daglige tilværelsen i fengslet må de innsatte få innsikt i egen handlemåte og i skadene de påfører ofrene sine. Slik vil mulighetene for å endre atferd bli større.

Kristelig Folkeparti støtter også en gradvis tilbakeføring til samfunnet gjennom soning under stadig friere forhold og med større krav til dem som soner. Det er viktig for at den innsatte skal kunne tilvenne seg livet i frihet. Det er klart det er stor overgang fra å være innelåst og overvåket, med faste rutiner og klokkeslett å forholde seg til og andre som styrer livet ditt, til en tilværelse i frihet der ingen har kontrollen over deg. Den plutselige friheten kan være vanskelig å takle, derfor er det viktig med en gradvis tilbakevending til friheten og samfunnet.

Jeg vil likevel understreke at det er meget viktig for Kristelig Folkeparti at man ikke overfører en domfelt til åpnere soning dersom slik overføring ikke vil være sikkerhetsmessig forsvarlig.

Som det kom fram i verdigrunnlaget for kriminalomsorgen, har den innsatte samme krav på tjenester fra det offentlige som andre innbyggere. Det er derfor viktig med et godt samarbeid mellom fengslene og friomsorgen på den ene side og den offentlige forvaltning på den annen side.

Kristelig Folkeparti støtter forslaget til den organisatoriske inndelingen av kriminalomsorgen i lokalt nivå, regionalt nivå og Kriminalomsorgens sentrale forvaltning samt fordeling av myndighetsutøvelse/saksområder.

Kristelig Folkeparti vil understreke betydningen av reglene om taushetsplikt. Taushetsplikten skal ikke være i veien for at politi og påtalemyndighet kan varsles når domfelte får permisjon, straffeavbrudd eller løslatelse. Og ikke minst er det helt sentralt at den fornærmede, eller i spesielle tilfeller fornærmedes pårørende eller etterlatte kan få et varsel om løslatelse av domfelte. Vi vet at det kan være svært belastende for offeret eller andre nærstående å møte den domfelte etter løslatelsen. Det kan også være tilfeller der offeret eller andre nærstående har berettiget frykt for hevnaksjoner fra domfelte. I disse tilfellene er det svært viktig at permisjonen/løslatelsen ikke kommer overraskende på dem. Ikke minst vil dette være sentralt i volds- eller overgrepssaker. I slike saker må det også vurderes om man skal ilegge gjerningsmannen besøksforbud, noe som gir offeret eller andre nærstående beskyttelse og større trygghet.

Den som settes i fengsel, er underlagt kontroll og myndighetsutøvelse, og det kan bli aktuelt å bruke forskjellige tvangstiltak mot vedkommende. Derfor mener Kristelig Folkeparti det er viktig med uavhengige organer som kan føre tilsyn med virksomheten, og støtter opprettelsen av regionale tilsynsråd.

Den som har fulgt debatten på det kriminalpolitiske området over tid, vet at justiskomiteen i lang tid har vært opptatt av soningskøene og den tid det tar fra domfellelse til den domfelte blir kalt inn til soning. Målet om at det ikke skal gå mer enn to måneder, er fortsatt ikke nådd, og Kristelig Folkeparti vil understreke komiteens merknad om at vi forutsetter at de tiltak som trengs for å bedre situasjonen, blir iverksatt av Regjeringen.

Det er uheldig dersom ikke den domfelte blir raskt innkalt til soning. Det gjelder for den domfelte selv, som må vente med å få gjort opp for seg. En rask reaksjon vil gi større effekt og ha bedre virkning – mulighetene for at gjerningsmannen slutter med sin kriminelle løpebane blir altså større. Mange domfelte vil dessverre benytte en lang ventetid til nye straffbare handlinger. For fornærmede og for samfunnet for øvrig kan det oppfattes som en provokasjon at domfelte fortsatt beveger seg fritt etter at dommen er falt.

Soning kan gjennomføres på forskjellige måter: i fengsel med høyt sikkerhetsnivå, i fengsel med lavt sikkerhetsnivå eller i overgangsboliger. I særlige tilfeller kan den også gjennomføres utenfor fengsel med særlige

vilkår etter § 16, eller som prøveløslatelse med vilkår etter § 43 andre ledd. Til slutt kan straff også gjennomføres ved heldøgnsopphold i institusjon eller sykehus.

Jeg har nevnt saken om fengselsprester. Det som skjer i denne saken i dag, gjør meg noe bekymret – bekymret på fengselsprestenes vegne og på de innsattes vegne. Hitil har det vært lovfestet at det skal virke en prest ved hver anstalt. Departementet har ikke foreslått en tilsvarende bestemmelse, men foreslår en ny paragraf som lyder: «Kriminalomsorgen skal gi innsatte mulighet til å utøve religion og livssyn», jf. forslag til ny § 23.

Bakgrunnen for dette er ifølge departementet at fengselsprestene er overført til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Etter Kristelig Folkepartis mening vil denne endringen kunne være med på å svekke fengselsprestenes stilling. Fengselsprestene er en del av personalet og gjør en viktig innsats overfor de innsatte. Det er ikke slik at den vanlige menighetsprest uten videre kan steppe inn i fengselsprestenes funksjoner. Kristelig Folkeparti mener det er viktig at fengselsprestenes stilling fortsatt skal være lovfestet, og fremmer forslag om det, hvilket jeg herved tar opp. Kristelig Folkeparti kan ikke se noen annen lov enn fengselsloven som vil være den riktige for denne lovhomejmeljen.

Når det gjelder kontroll av personer og gjenstander, støtter Kristelig Folkeparti at det skal kunne foretas undersøkelser av innsatte, rom og eiendeler ved bruk av teknisk utstyr eller hund. Vi er også enig i at alle som ankommer fengslet, skal kunne visiteres. Dette er viktig av preventive grunner.

Jeg vil komme tilbake i et treminutters innlegg senere for å fullføre avslutningen av mitt hovedinnlegg.

Presidenten: Det er notert.

Representanten Finn Kristian Marthinsen har tatt opp det forslag han refererte til.

Kristin Krohn Devold (H) (komiteens leder): Det har vært enighet i komiteen om en rekke ting, som saksordføreren var inne på. På en del områder skjerper man kravene til den innsatte, og man skjerper reaksjonene på brudd. Men hvis vi skal få til noe av det gode som vi så både i kriminalomsorgsmeldingen og i denne lovproposisjonen, krever det noe mer enn å enes om noen lovparagrafer.

Jeg skjønner godt at Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund har vært engstelig for forskjellen mellom de politiske ambisjoner og muligheten til å iverksette dem i praksis. Det trengs penger, det trengs personellrekruttering, det trengs organisering – som delvis er påbegynt gjennom regionaliseringen – og det trengs tilstrekkelig mange soningsplasser til at de gode ord og intensjoner kan bli noe i virkeligheten. Derfor er det ikke bare viktig å bli enige om paragrafene, men det er faktisk også særlig viktig nå dette året å måle resultatene av det vi sier og gjør, ut mot den virkeligheten som fins rundt i Fengsels-Norge. Det gjør at en av de tingene komiteen skrev inn enstemmig etter høringsrunden, var at vi allerede i revidert nasjonalbudsjett vil ha en fullstendig gjennomgang

av hvordan det ligger an med soningskøene. Vi har fått innspill om at en del fengselsavdelinger står i fare for å bli stengt – at det er for lite penger til å drive i andre halvår. Da er revidert nasjonalbudsjett som kommer rundt 10. mai, første anledning til å fylle på med penger, slik at det vi ønsker av gode intensjoner, også kan bli noe av i praksis. Det er enighet om å få en slik gjennomgang i revidert nasjonalbudsjett.

Det andre det har vært enighet om, er å få en gjennomgang i statsbudsjettet av en del ting som også er omtalt i innstillingen, en del ting som peker litt lenger fram enn det helt akutte for andre halvår.

Det er helt klart at det finnes fanger med helt spesielle behov. Det kan være spesielt farlige innsatte, eller det kan være mennesker som er syke, som sliter med psykiske problemer, og som er såkalt ressursinnsatte. Det har gått to og et halvt år siden kriminalomsorgsmeldingen kom, men fortsatt har vi ikke fått flere plasser verken for dem med spesielle krav når det gjelder høyt sikkerhetsnivå, eller når det gjelder dem med spesielle krav til ressursavdelingen. Dette ber vi om fortgang i, og vi ber om tilbakemelding helt spesifikt i oktober, i statsbudsjettet, om hva det er som skjer. Har vi fått disse plassene, eller er de på trappene rundt om i hvert enkelt fylke?

På noen områder er det klare politiske forskjeller i komiteen. Det gjelder f.eks. om man skal kunne settes direkte inn på såkalt åpen soning. Tidligere har det vært slik at folk som hadde lange dommer, dommer på to år f.eks., ikke kunne settes direkte inn på åpen soning. Her går flertallet inn for en liberalisering som Høyre er sterkt imot. Vi vet alle at gjennomsnittlig straffeutmåling for en voldtekt er 1,9 år, og det er ikke i tråd verken med min oppfatning eller den alminnelige rettsoppfatning at voldtektsdømte heretter kan settes direkte inn på åpen soning. Riktignok sier flertallet at det skal foretas en vurdering i hvert enkelt tilfelle, og at man ikke skal foreta seg noe som strider mot den alminnelige rettsoppfatning. Men flertallet åpner her for den mulighet at voldtektsdømte og de som er dømt for grove sedelighetsforbrytelser, kan gå rett til åpen soning. Det synes jeg ikke er riktig.

Et annet forhold som vi har vært opptatt av, er reglene for overføring til overgangsfengsel. Her har Høyre og Fremskrittspartiet sagt at det er tilstrekkelig at man kan *vurdere* overføring til overgangsfengsel. Det bør ikke være en absolutt regel om at man *skal* vurderes overført til overgangsfengsel. Grunnen til det er at et overgangsfengsel jo nesten ikke kan kalles et fengsel i det hele tatt. Jeg tror det var Fengsels- og Friomsorgsforbundet som sa at i så fall er det et fengsel uten ansatte. Og er det da et fengsel? Poenget er at når en domstol har dømt noen til å sitte inne for en alvorlig forbrytelse, er ikke det det samme som å la dem bo for seg selv i et hyggelig hybelhus. Det *skal* være en forskjell. Primært skal soning i lukket anstalt være startpunktet for dem som skal sone, og det skal foreligge kvalifiserte forbedringer som gjør at man etter hvert blir overført til mildere soning.

Så er det foreslått tatt inn en ny § 16, som gir adgang til i realiteten å oppheve fengselsstraffen og si at man kan få sone utenfor fengsel. Jeg synes det blir relativt me-

ningsløst når en enstemmig justiskomite gang på gang sender en oppfordring til domstolen om å skjerpe straffeutmålingen og skjerpe fengselsstraffene, dvs. oppfordrer til lengre tid i fengsel, og flertallet samtidig vedtar en paragraf som gjør at man ved et administrativt vedtak kan oppheve den samme fengselsstraffen som man har bedt om å få øke. Da gir man litt med den ene hånden og tar dobbelt så mye med den andre. Da kan jeg umulig skjønne at resultatet blir som man ønsket. Og jeg skjønner svært godt at både Riksadvokaten og Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund går imot den nye § 16. Det har Høyre og Fremskrittspartiet også gjort.

Økt adgang til narkotikakontroll i fengslene har vært uhyre viktig å få til. I januar 1998 hadde Høyre en interpellasjon om dette i Stortinget, med forslag som fikk allmenn tilslutning i salen. Nå får vi tiltakene som skal gi oss økt adgang til denne narkotikakontrollen. Det er bra. Men det som ikke er like bra, er at man tar bort mulighetene til stikkprøvekontroller og andre kontroller i de åpne fengslene. Samtidig som man vil ha flere og flere inn til åpen soning, reduserer man altså kontrollmulighetene for bl.a. narkotika eller andre ting i de samme fengslene. Høyre og Fremskrittspartiet går derfor inn for at adgangen til stikkprøvekontroller og andre kontroller fortsatt skal gjelde også for de åpne fengslene.

Vi sier også at adgangen til permisjoner ikke bør liberaliseres. Tvert imot, skal den gå i noen retning, bør den snarere strammes inn. Ikke minst gjelder dette i tilfeller der det er fare for gjentakelse, og der det har vært begått seksuelle overgrep mot barn. Det er et område hvor vi sier at forutsetningen for at man skal kunne gis permisjoner, må være at det ikke er fare for gjentakelse, eller at man vil underkaste seg medisinsk behandling.

Så det tradisjonelle temaet, prøveløslatelse etter 2/3 tid. Det er et steg i riktig retning når man tar bort den automatiske prøveløslatelsen etter 2/3 tid. Men fortsatt er dette å gå for langt. Det bør være spesielle hensyn, spesielle ting man har gjort, som gjør den innsatte fortjent til løslatelse etter 2/3 tid. Med flertallets løsning vil det fortsatt være slik at de aller fleste slipper ut etter 2/3 soning. Dette er en måte å devaluere domstolenes straffeutmåling på. På den ene siden ber man om at straffene skjerpes, mens man på den andre siden lar de fleste stikke av etter 2/3 soning. Det blir ikke riktig. Derfor går Høyre imot den paragrafen som flertallet går inn for. Vi vil ha et strengere kriterium for prøveløslatelse etter 2/3 tid.

Vi ser positivt på økt bruk av samfunnstjeneste, ikke minst som alternativ til betingede dommer, som tidligere var dommer mer eller mindre uten konsekvens for den enkelte. Men samfunnsstraff må ikke brukes for volds- og sedelighetskriminalitet. Den må gjelde for mildere forseelser og særlig for førstegangsdomte. Dette har vi fått klare innspill om, bl.a. fra Oslo politikammer, hvor de sier: Når en person har fått samfunnsstraff gang nr. 1, gang nr. 2 og gang nr. 3, og vi da får dem tilbake, er det ingen grunn til å fortsette å idømme samfunnsstraff. Det er et synspunkt jeg deler. Den bør forbeholdes første- og gangskriminelle og de ikke svært alvorlige forbrytelser.

Brudd på vilkårene for samfunnsstraff må få en tydelig og rask reaksjon. Det er helt riktig som saksordføreren var inne på, at oppfølgingen av reaksjoner på brudd ikke har vært god. Det at alle går med på en innskjerping her, er positivt. Men Høyre og Fremskrittspartiet går lenger: I de tilfeller hvor det er et kvalifisert brudd, dvs. et brudd som ikke bare er at man kommer to minutter for sent, skal man inn til prøving for gjeninnsettelse. Den slappheten som det har vist seg oppstår ute i systemet, må det reageres tøffere på.

Med disse ord vil jeg ta opp forslagene fra Høyre og også de forslagene som Høyre og Fremskrittspartiet står sammen om.

Presidenten: Representanten Krohn Devold har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg er fullstendig klar over at jeg i dag kan komme til å bli beskyldt for å være en møteplager. Jeg er meg det faktisk så bevisst at jeg kanskje kan få lov til å si til presidenten at jeg er bevisst i gjerningsøyeblikkene. Jeg kommer til å stille de samme spørsmålene til samtlige partier.

Derfor stiller jeg også Høyre spørsmålet: Mener Høyre at fengselspresttjenesten vil bli ivarettatt for framtiden ved at man fjerner lovhjelmelen for disse stillingene? Dersom man i framtiden går inn for å fjerne fengselspreststillinger i forhold til det man har i dag, vil Høyre motsette seg det? Vil man støtte forslag om å opprette nye stillinger? Hva er Høyres standpunkt?

Kristin Krohn Devold (H): Jeg vet ikke om jeg har så veldig god greie på prester, men jeg bruker dem av og til. Jeg bruker også leger, psykolog – jeg har ikke brukt det ennå, men jeg får sikkert bruk for det – kiropraktor, fysioterapeut og en del andre. Og jeg tror at hvis jeg ble satt i fengsel, ville det være viktig for meg å ha tilgang på en gode lege, kanskje en god prest, en god kiropraktor, kanskje en god lærer. Det viktigste for den innsatte må være å ha krav på de samme gode tjenestene som dem som er utenfor fengselet. Derfor spør jeg: Er det slik at en fengselslege vil være bedre enn det alminnelige helsetilbudet utenfor fengselet? Er det slik at en fengselsprest vil være bedre enn en flink prest utenfor fengselet?

Som innsatt tror jeg faktisk at jeg ville foretrukket å ha mulighet til å kunne treffe mer enn én bestemt person. Ved de fleste sogneprestkontorer er det som oftest mer enn en prest. Jeg tror at innsatte ikke skiller seg så veldig mye fra alle andre brukere, og at det viktigste for dem er å få tilgang på den tjenesten de etterspør. Hvem som er arbeidsgiver, og hvor de sitter til daglig, tror jeg er mindre viktig.

Hvis representanten Marthinsen, som er prest, og jeg kan bli enige om at det viktigste er at de som ønsker et tilbud, får det, så tror jeg ikke det er så viktig her og nå å lande på om vedkommende skal være ansatt i fengselet eller et annet sted.

Ane Sofie Tømmerås (A): Det er mye i innlegget fra komiteens leder det kunne være grunn til å reagere på. Men noe av det jeg reagerte aller mest på, var det hun sa rett ut, og som lå under i flere av hennes påstander, nemlig at det er en devaluering av domstolenes utmåling når kriminalomsorgen faktisk bestemmer innholdet i soningen. Det er kriminalomsorgens oppgave! Det er derfor vi har et opplegg for hva som skal skje etter at dommeren har slått klubba i bordet og avsagt dommen og straffeutmålingen.

Det å bli overført til en overgangsbolig etter å ha sonet en del av straffen, det å få en prøveløslatelse når det er riktig i forhold til å få en progresjon i soningen, det unntaksvis å benytte seg av § 16 når minst halvparten av soningen er gjennomført, er jo ikke å slutte å sone. Det er snakk om å fortsette soningen med et annet innhold og i andre former. Det er selvfølgelig noe domstolen utmerket godt vet at skjer, og som den tar hensyn til ved utmålingen av straffen.

Først får vi den dømte inn i systemet, og så ser vi på hva som er riktig å utsette vedkommende for når det gjelder typen soning og innholdet i soningen, for at vedkommende skal kunne komme på bena igjen. Jeg vil tro at Høyres representant også mener at det er avgjørende viktig at når man blir løslatt, så har vi, så langt vi har muligheter til det, gitt vedkommende forutsetninger for å kunne fortsette et liv uten kriminalitet. For hvis poenget bare skal være at vedkommende sitter inne så lenge som mulig uten noe relevant innhold, da er vi jo like langt, for da kommer vedkommende tilbake igjen. Den trenden har vi dessverre sett så altfor mange ganger.

Kristin Krohn Devold (H): For å ta det siste først: Selvfølgelig er Høyre opptatt av at en som har sittet inne til soning, kommer ut igjen som et bedre menneske. Det er jo derfor vi er med på så mye av det som står i denne proposisjonen, knyttet til krav om utdanning, krav om tilstrekkelig lufting, krav om livssynsveileder og krav om gymnastikk – en rekke krav som nå faktisk lovfestes for den innsatte, fordi den innsatte skal få et helhetlig tilbud som ivaretar menneskelige hensyn.

Det at vi også går inn for et «slusesystem» i soningen, der en begynner i lukket soning, så går over til åpen soning og deretter over til overgangsfengsel, går på det samme. Det er en mulighet for den enkelte ved å oppføre seg skikkelig, ved å vise vilje og evne til å lære å forbedre seg, slik at man kan få bedre og bedre vilkår inne i fengselet. Det støtter vi fullt ut.

Det jeg mener er en devaluering av domstolenes ansvarsområde, er hvis vi har det slik at de fleste slippes ut etter 2/3 tid. Domstolene dømmer en til fengsel i tre år, og så sier kriminalomsorgen at det er lik to år. Den vurderingen synes jeg domstolene skal ta, og så synes jeg det skal være noe spesielt til stede for at man faktisk slippes ut etter to år. Og ingen kan benekte at det å si at tre år blir til to år i hvert fall er en minking av effekten av den straffen.

Så til det andre punktet som går på § 16, der man nå altså har anledning til å slippe folk ut etter halv soning.

Det å sone i sitt eget hjem eller i en fast bolig er for folk flest ikke det samme som soning i fengsel. Jeg føler meg relativt trygg på at når både Riksadvokaten og forbundet går mot denne paragrafen, slik Høyre gjør, så er det nettopp med den begrunnelsen som jeg har gitt.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Det forundrer meg at komiteens leder går inn for et forslag uten å skjønne rekkevidden av det. Det er litt overraskende. Det pleier komiteens leder sjelden å gjøre. Men ettersom hun av og til har behov for å konsultere en lege, en prest, så regner hun med at slik er det også for den som sitter i fengsel, og det skal ikke jeg protestere på. Jeg tror sikkert at det kan være på den måten. Men jeg tror faktisk det kan være noe forskjell på komiteens leder og en innsatt og de behovene som gjør seg gjeldende, og ikke minst behovene for den som skal veilede.

Den som selv har vært i prestetjeneste, hvilket jeg selv har, vet noe om hvilken situasjon arbeidsmessig prester og andre menighetsledere rundt omkring i Norge er i, og da å antyde at man bare kan henvende seg til sognepresten, så ordner han opp i den saken, og så får man tilgang på et større utvalg av åndelige veiledere, er litt for enkelt. Jeg er overrasket over komiteens leders lemfeldige holdning til et såpass viktig spørsmål, og jeg formulerer meg såpass krast fordi jeg regner med at komiteens leder kan ta litt igjen for å markere hva i all verden det er Høyre tenker på.

Kristin Krohn Devold (H): Jeg tror nesten jeg må si takk for tilliten i og med at representanten Marthinsen mente det kunne være en forskjell på meg og en innsatt. Jeg vil også si at det kan godt hende at det finnes mange forskjellige typer innsatte, på samme måte som det finnes mange forskjellige mennesketyper både her i Stortinget og i komiteen. Hele poenget mitt med første svarreplikken til representanten Marthinsen var å si at vi må ta utgangspunkt i brukernes behov. Og det var det jeg forsøkte å gjøre. Fordi brukernes behov kan være forskjellige, og fordi jeg forsøkte å sette meg inn i en situasjon som bruker, vil jeg ikke gjøre det representanten Marthinsen prøver å få meg til å gjøre, nemlig konkludere med at den eneste gode løsning er å fortsette fengselsprestordningen. Jeg vil ikke strekke meg til å si det, for jeg er rett og slett ikke sikker på om det er riktig. Jeg er heller ikke sikker på at det er det motsatte som er riktig, men jeg vil rett og slett holde muligheten åpen for at her kan det være ulike løsninger som kan være gode, ikke bare den ordningen vi har i dag.

Bortsett fra det konkluderer jeg altså ikke her i dag med at det bør være på den ene eller andre måten, for det synes jeg ikke er naturlig.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

Jan Simonsen (Frp): Norsk fengselspolitikk har de siste ti årene vært preget av fangenes interesseorganisasjon, KROM. Argumentasjonen som går ut på at hensikten med straff er frigivelse og tilbakeføring til samfunnet,

har ført til at ordningen med åpen soning, frisoning, permisjoner og samfunnstjeneste har fjernet det meste av straffeelementet under soningen av straffer som i utgangspunktet er urimelig korte.

En straffereaksjon kan ikke virke preventiv med mindre den føles som en straff. Tilbakeføring til samfunnet og trening i å omgå andre mennesker utenfor fengselsmurene bør først starte helt mot slutten av soningstiden eller etter at soningen er avsluttet. Kombinasjonen av at en kriminell av egen erfaring har oppfattet at det faktisk er noe ubehagelig å sitte i et fengsel og god kontroll og oppfølging etter at dommen er sonet, er etter Fremskrittspartiets mening veien å gå.

KROM-bølgen bør byttes ut med en fast, klar og grensesettende fangepolitikk dersom vi skal oppnå økt trygghet for lovlige samfunnsborgere. De forslagene som Stortinget vedtar i dag, trekker i begge retninger, både i retning av å styrke KROM-bølgen og i retning av å stanse liberaliseringen. Mest positivt er det kanskje at det blir gitt et større innhold i samfunnstjenesten, som også skal kunne brukes som alternativ til betingede dommer. Like fullt er det for slapt at samfunnstjenesten begrenses til noen få timer daglig, og den bør ikke kunne brukes som alternativ til ubetinget fengselsstraff.

Det er betenkelig at det åpnes adgang til å sone utenfor fengsel, at ordningen med hybelhus blir opprettholdt som soningsalternativ til å sitte i fengsel, og at personer som får såpass strenge straffer – vel å merke i norsk målestokk, for strenge straffer er det jo egentlig ikke – som opptil to år, kan starte soningen i fengsel med lavt sikkerhetsnivå.

Det er verdt å merke seg at Riksadvokaten mener at det er et gjennomgående trekk ved den nye loven at det åpnes for nye soningsformer i frihet, og at flere høringsinstanser er skeptiske til gjennomføring av straff utenfor fengsel. Selv om saksordføreren har gjort en glimrende jobb med gode merknader, underbygger Riksadvokatens konklusjon påstanden om at denne reformen i sum er til det verre.

Fremskrittspartiet har flere ganger tidligere lagt fram forslag om at det må gjøres straffbart lovmessig å rømme fra fengsel. Det er derfor selvfølgelig positivt at dette nå blir vedtatt.

Ordningen med prøveløslatelse bør fjernes helt. Jeg kan ikke se noen fornuftig begrunnelse for at en person skal slippe unna straffen sin etter å ha sonet 2/3 bare fordi han oppfører seg pent. Det må være en selvfølge at en fange opptrer med respekt overfor de ansatte og følger de reglene som gjelder i fengselet. Gjør han ikke det, må det få konsekvenser. Enhver form for trakassering av ansatte i form av trusler, spyting eller skjellsord bør automatisk politianmeldes, og man kan bruke de paragrafene som finnes i dag, som gjelder trusler, vold og trakassering av offentlige tjenestemenn. Det bør føre til ubetingede fengselsstraffer, som må sones i etterkant av den straffen en fange allerede er inne til soning for. Man kan altså innføre en ordning med tilleggsstraff for uakseptabel oppførsel istedenfor lavere straffer for normal oppførsel.

Det er domstolene som skal bestemme straffereaksjonene, og derfor bør utgangspunktet være at en fange

sitter i fengsel i den tiden en domstol har ment at han bør sitte i fengsel. Derfor fremmer Fremskrittspartiet på nytt forslag om at ordningen med prøveløslatelse fjernes helt.

Til slutt vil jeg ta opp forslagene fra Fremskrittspartiet, som står å lese i innstillingen.

Presidenten: Representanten Simonsen har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Fremskrittspartiet og Høyre pleier jo som regel å følge hverandre noenlunde som skygger når det gjelder justispolitikk – den ene vokter på den andre. Derfor tillater jeg meg å stille spørsmålet også til representanten Simonsen: Mener Fremskrittspartiet, slik som Høyre åpenbart gjør, at ved å fjerne lov hjemmelen for fengselspreststillinger øker partiet de innsattes mulighet til utøvelsen av religion og livssyn?

Jan Simonsen (Frp): Jeg synes nok at den gamle sjømannspresten er vel mye opphengt i sin egen yrkesgruppe. Både som tidligere medlem av kirke- og undervisningskomiteen og som medlem av justiskomiteen har jeg delt ut prestestillinger i hytt og vær. Det er jo helt umulig hvis en skal i budsjettforlik med Kristelig Folkeparti, ikke å ha noen prester i baklommen.

Jeg synes at representanten Krohn Devold gav et utmerket svar på det samme spørsmålet. Jeg slutter meg til alt det hun sa, og jeg vil bare legge til at det selvfølgelig ikke er intensjonen verken fra Høyre, er jeg overbevist om – det er vel ikke riktig å snakke på vegne av Høyre, men jeg går ut fra det – eller fra Fremskrittspartiet å svekke de innsattes muligheter til å få det de har behov for når det gjelder prestetjenester – eller imamtjenester for den saks skyld.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Tor Nymo (Sp): Innstillingen innebærer en betydelig innstramming når det gjelder reglene for fengselsstraff. Det foreslås bl.a. fengselsavdelinger med særlig høyt sikkerhetsnivå og en rekke nye og strengere kontrollbestemmelser i disse avdelingene. Dette er etter Senterpartiets oppfatning høyst nødvendige endringer på bakgrunn av den meget alvorlige utviklingen som vi har sett i norske fengsel de siste årene.

Samtidig som den nye straffegjennomføringsloven regulerer offentlige myndigheters bruk av tvang overfor borgerne, er de ulike lovforslagene nøye vurdert opp mot hensynet til menneskerettighetene. Det er grunn til å være fornøyd med den måten departementet har vektlagt menneskerettighetene på ved utformingen av reglene.

Det er etter vårt syn riktig og nødvendig å skille mellom avdelinger med høyt og avdelinger med lavt sikkerhetsnivå. Et slikt differensiert soningsopplegg gjør det også i større grad mulig å hjelpe folk tilbake til en normal tilværelse. I denne sammenheng vil jeg trekke fram at nå

lovfestes også det som har vært praksis, med en gradvis tilbakeføring til samfunnet gjennom soning under stadig friere forhold og med større krav til dem som soner. Ordningen med kontaktbetjent og individuelle planer er viktig i denne forbindelse.

Når det gjelder behandlingen av den enkelte sak, vil jeg understreke at det er viktig med størst mulig grad av likebehandling. Dette er helt avgjørende for at innsatte og domfelte skal ha tiltro til systemet. Den loven vi vedtar her i dag, gir klare regler for skjønnsutøvelsen på lokalt plan og minsker dermed faren for usaklig forskjellsbehandling.

Det er viktig at ordningen med differensiert soning skjer på en betryggende måte i forhold til sikkerhet, og at folks alminnelige rettsfølelse ikke krenkes. Det er grunn til å understreke at en forutsetning for overføring til lavere sikkerhetsnivå og soning under mer ansvar og friere former er at dette kun kan skje når sikkerhetsmomenter ikke taler mot dette.

En slik klar regel vil på sin side ansvarliggjøre innsatte under soning og på den måten faktisk bidra til å forebygge ny kriminalitet. Det er her kriminalomsorgen har sin store oppgave gjennom å redusere og begrense det store tilbakefallet til ny kriminalitet.

På det punktet som gjelder muligheten for kriminalomsorgen til å kunne vurdere om straffedømte skal kunne settes direkte inn i fengsel med lavere sikkerhetsnivå, er Fremskrittspartiet og Høyre, som tidligere sagt, uenige med flertallet. Senterpartiet mener det er riktig at det gis en slik mulighet til soning i fengsel med lavere sikkerhetsnivå for dømte med straffer på inntil to år. Dette skal være en unntaksregel som særlig er aktuell for unge lovbrøyttere hvor en slik soningsform er avgjørende for å lykkes med en rehabilitering. Det er grunn til å understreke at soning i fengsel med lavere sikkerhetsnivå fortsatt er en frihetsberøvelse med sterke restriksjoner. I de unntakstilfellene det er her snakk om, skal man konkret vurdere om en slik soning er bedre egnet for å bringe den dømte tilbake til samfunnet.

Den samme uenigheten knytter seg til muligheten for overføring til soning i mindre restriktiv avdeling. Denne muligheten skal være underordnet hensynet til sikkerhet og den alminnelige rettsfølelse. Lovbrøyttere som har begått svært alvorlige handlinger, skal man være svært restriktiv med å overføre til slike fengsel, dette også av hensyn til bl.a. fornærmede.

På samme måte vil mindretallet avskjære muligheten til i unntakstilfelle å vurdere soning utenfor fengsel, med særlige vilkår. Forslaget vil faktisk innebære en innstramming i forhold til dagens regler om prøveløslatelse. Jeg er faktisk uenig i at det vil stride mot folks alminnelige rettsoppfatning dersom det i et unntakstilfelle blir gitt en slik adgang for en person med omsorgsansvar for barn. Det er snarere slik at det å avskjære denne muligheten totalt, vil kunne virke urimelig.

Jeg er tilfreds med den store enigheten som preger innstillingen. Den smule uenighet som kommer til uttrykk, ser jeg mer på som et markeringsbehov enn som betydelig uenighet om realitetene.

Helt til slutt: Selv om jeg vet at helsetilstanden hos representanten Marthinsen er aldeles utmerket, vil jeg spørre ham for å måtte gå opp på talerstolen og gjenta det spørsmålet som han har stilt til andre representanter i forhold til fengselsprester. Det som er kommet til uttrykk gjennom de svar som er gitt av flertallet, er dekkende for det synspunktet som undertegnede og Senterpartiet har.

G u n n a r S k a u g hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg kan ikke si meg tilfreds med svaret fra representanten Nymo.

I Budsjett-innst. S. nr. 4 for 1998-99 og 1999-2000 uttaler komiteen at man er tilfreds med at det legges opp til en styrking av fengselspresttjenesten, og at man forutsetter at overføringen av fengselspresttjenesten fra Justisdepartementet til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet ikke skal svekke fengselsprestenes stilling og samarbeidmulighet innenfor kriminalomsorgen, og at funksjonen deres også utvikles i overensstemmelse med innholdet i St.meld. nr. 27 for 1997-98, altså kriminalomsorgsmeldingen.

Jeg vil gjerne spørre representanten Nymo om hans standpunkt i dag er i overensstemmelse med det han var med på å vedta i de to nevnte innstillinger.

Tor Nymo (Sp): Representanten Marthinsen og hans forgjenger i justiskomiteen i forrige periode er utmerket godt kjent med Senterpartiets og mitt syn når det gjelder den svært viktige jobben som norske fengselsprester gjør.

Det jeg imidlertid har svært vanskelig for å tro, er at den endringen som flertallet nå går for, vil gi de innsatte dårligere mulighet til å få de tjenester som fengselsprestene tidligere har gitt dem. Det vi gjør, er at vi holder mulighetene åpne for at det finnes ulike løsninger som primært ivaretar de hensyn som Marthinsen har gitt uttrykk for er til stede, og som for så vidt vi også mener. Jeg kan ikke se at det vi nå har gjort, endrer mulighetene til tjenester i forhold til det vi var med på i de budsjettinnstillingene som Marthinsen refererte til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): For alle som gjør seg skuldig i ei kriminell handling og dermed pådrar seg ei soningsstraff, blir det viktig å lovfeste formålet med å gjennomføre straffa. Dersom dei innsette skal ha eit siktemål om å bli førte tilbake til samfunnet, må krava til soningsperioden bli strengare. Gode planar for framtida er viktige i så måte. Eg registrerer at lovforslaget endrar omgrepet «arbeidsplikt» til å heite «aktivitetsplikt». Det trur eg er ei rettare nemning og meir i tråd med det som er dagens praksis.

Med nemninga «aktivitetsplikt» ser eg for meg at dei innsette skal engasjere seg i sin eigen situasjon og der-

med unngå å bli passiviserte. I det kompetansesamfunnet som me lever i, er det avgjerande viktig å satse på kompetansefremmande tiltak innafør kriminalomsorga. Eg konstaterer med glede at lova nå seier at opplæring på dagtid skal erstatte plikta til å arbeide. Det må vere formålstenleg. Dermed blir det ei likestilling mellom opplæring og plikta til å arbeide, noko som gjer at fleire kan delta i organisert opplæring. Sjølv om slike tiltak er frivillige, har eg grunn til å tru at mange vil velje organisert opplæring når dei innsette har ei plikt til å gjennomføre ein aktivitet.

Me er alle kjende med at mange av dei innsette har ei mangelfull utdanning. Nær 20 pst. har ikkje fullført grunnskulen, og 80–90 pst. manglar ei fullført vidaregåande utdanning. Vidare er det kjent at lese- og skrivevanskar er meir utbreidde blant dei som er inne til soning, enn blant gjennomsnittet elles i befolkninga. Aktivitet som stimulerer til utdanning, blir derfor viktige tiltak for rehabilitering tilbake til samfunnet.

Etter vår meining er det av stor verdi at soninga får eit positivt innhald, slik at den kan førebygge framtidig kriminalitet. Slike planar må bygge på tiltak som gjer dei innsette i stand til å bruke sine evner og moglegheiter til å meistre sin eigen livssituasjon. Det handlar òg om å unngå at me skaper permanente institusjonsmenneske.

Utfordringa blir å sette ord om til handling. Det er på mange måtar eit paradoks at eit breitt politisk fleirtal ønskjer ei slik utvikling, samtidig som dei legg seg på eit økonomisk nivå som bygger ned opplæringstilbodet.

Stortinget har tidlegare bedt om ei forskingsbasert evaluering av fengselsundervisninga. Evalueringa tar for seg tre hovudområde: systemnivå, det pedagogiske opplegget og individnivå. Dette er eit viktig arbeid, ikkje minst med tanke på å vidareutvikle og auke innsikta på området i eit handlingsretta perspektiv.

På systemnivå vil dette dreie seg om kva for målsetjingar og rammefaktorar me har for skulen og fengslet, etatssamarbeid internt og eksternt og vektlegging av undervisningstilbod i høve til dei andre tilboda som finst i fengslet. Slik sett blir dette arbeidet viktig også når ein skal vurdere gjennomføring av straff.

Evalueringa skal også få fram den innsette sin bakgrunn og føresetnader og kva for verdi opplæringa har for den enkelte i eit soningsforhold. Dette prosjektet starta for ca. eit år sidan og skal avsluttast våren 2003.

I det vidare arbeidet med fastsetjing av forskrifter i departementet ville det vere lurt å kaste eit auge på det arbeidet som blir administrert av Statens utdanningskontor i Hordaland. Eg reknar med at denne evalueringa vil gje ny kunnskap på systemnivå, når det gjeld det pedagogiske opplegget og på individnivå, slik at dette kan føre til justeringar og endringar av opplæringstilboda og oppfølgingsarbeidet til beste for den enkelte innsette og ikkje minst for samfunnet.

Statsråd Hanne Harlem: En godt fungerende straffesaksjede er av stor betydning for folks tillit til politi og rettsapparat. For at straffesaksbehandlingen skal ha den nødvendige kvalitet, må alle elementer i kjeden fun-

gere godt, både isolert og i samspill med neste ledd. For å få til det har det gjennom lang tid vært drevet omfattende utviklingstiltak innenfor politi, påtalemyndighet, domstol og kriminalomsorg.

Kriminalomsorgens viktigste bidrag til å bekjempe kriminalitet ligger i å sikre høy kvalitet i straffegjennomføringen. Da trenger vi en tydelig straffegjennomføringspolitikk, et høyt faglig nivå i etaten og en hensiktsmessig organisering slik at innsatsen gir best mulig resultat.

Så trenger vi selvfølgelig også penger, slik komiteens leder gav uttrykk for. Det er altså ikke dagens tema; dagens tema er loven. Men jeg har likevel lyst til å bemerke og for så vidt også bekrefte – noe jeg allerede har gjort overfor komiteen på et langt tidligere stadium – at Regjeringen vil komme tilbake til spørsmålet om soningskø og rammene for Kriminalomsorgen i revidert nasjonalbudsjett. Jeg minner også om at det er gitt klar beskjed om at det ikke er aktuelt å stenge fengsler eller fengselsavdelinger nå av økonomiske grunner, men at dette i stedet blir tema under behandlingen av revidert nasjonalbudsjett.

Kriminalomsorgsmeldingen fra 1998 gav Stortinget grunnlag for en bred drøfting av kriminalpolitiske rammer og straffegjennomføringens muligheter og begrensninger. Den brede politiske enigheten som kom til uttrykk når det gjelder hovedpunktene i straffegjennomføringspolitikken, har vært et godt grunnlag for det lovforslaget som behandles i dag. Det har vært og er tverrpolitisk enighet om at straffegjennomføringen skal baseres på to hovedmålsettinger:

- samfunnsbeskyttelse på kort sikt, bl.a. ved å sikre at den straffedømte gjennomfører straffen som forutsatt, og at samfunnet derved beskyttes mot ny kriminalitet i denne perioden
- samfunnsbeskyttelse på lang sikt gjennom å bidra til at straffedømte ikke begår ny kriminalitet etter endt straffegjennomføring, og derved redusere tilbakefallet

Forslaget til ny straffegjennomføringslov omfatter både fengselsstraffen og samfunnsstraffene, både fengselsvesenet og Kriminalomsorg i frihet. Basert på innstillingen kan jeg i dag konstatere at det fortsatt er bred tverrpolitisk enighet om hovedtrekkene i straffegjennomføringspolitikken. For rettsstaten er det en styrke at det er bredest mulig enighet om hvordan det skal reageres på lovbrudd. Det er selvsagt også grunnleggende viktig at alle kan se at gjennomføringen faktisk skjer i samsvar med politikken. Straffegjennomføringen må være rask og tydelig.

Selv om det er bred enighet om hovedprinsippene i straffegjennomføringen, betyr ikke det at vi her beveger oss på et område fritt for konflikter og verdvalg. Det er da av stor betydning at vi klarer å basere diskusjon og uenighet også på faktisk viten og kunnskap.

Forskning og erfaring kan fortelle oss ganske mye om hva som virker i forhold til de to hovedmålsettingene om samfunnsbeskyttelse på kort og lang sikt. Vi vet at rømningshindringer og ulike kontrolltiltak er nødvendig for samfunnsbeskyttelsen på kort sikt, og vi vet hvordan det kan gjennomføres på en hensiktsmessig måte. Det er kriminalomsorgen i Norge tradisjonelt gode på, og vi har bl.a. hatt svært lave rømningstall her i landet.

Vi vet også ganske mye om hva som fremmer tilbakeføring til en kriminalitetsfri tilværelse, og vi vet hvordan det kan ivaretas innenfor en straffegjennomføringsramme. Det er ikke slik at ingenting virker, men det er heller ikke slik at alt virker. Forskning og evaluering av virkemidler for atferdspåvirkning skal være en viktig kilde til god straffegjennomføringspolitikk. Vi må ha et bedre grunnlag enn ren synsing og rimelighetsbetraktninger. Utfordringen er at virkemidlene som fremmer disse til målsettingene, delvis kan stå i motstrid. Straffegjennomføringens utfordring blir derfor å finne en konkret balanse mellom kontroll og rehabilitering som totalt sett gir best resultatoppnåelse på begge områder. Den balansen kan ikke finnes generelt, men må finnes i straffegjennomføringsregimet rundt den enkelte. Den nye straffegjennomføringsloven gir nettopp denne muligheten. Man har hjemmel for kontroll og strenge soningsregimer der det er nødvendig for å hindre den enkelte i å sette seg ut over rammene, og man har mulighet til faglig arbeid med påvirkning, herunder gradvis tilbakeføring til samfunnet der den enkelte viser vilje til å ta ansvaret for sin rehabilitering og viser at vedkommende gradvis kvalifiserer seg til lavere kontrollnivå. Et stikkord for lovens hovedprofil er derfor at den gir de rettslige rammene for målrettet differensiering.

Jeg er spesielt opptatt av noen av de regelområdene som ligger i den nye loven. Vi har foretatt en helt nødvendig innstramming av prøveløslatelsesreglene, slik at prøveløslatelse nå ikke er noe man bare får, men noe man må kvalifisere seg for. Og jeg har lyst til å bemerke – siden prøveløslatelse har vært et tema i debatten så langt – at man skal huske på at ordningen med prøveløslatelse har eksistert i Norge i over hundre år. Påstanden som har kommet fra enkelte, om at dette er en desavuering av domstolenes fastsettelse av straffen, er det da vanskelig å følge, for det er altså mer enn hundre år siden man startet en praksis hvor det ble gitt prøveløslatelse etter to tredjedels tid. Men det som er viktig i den nye loven, er for så vidt at man fortsatt tar utgangspunkt i en hundre år gammel praksis, men at man kraftig skjerper inn at prøveløslatelse er en del av totalsoningen. Prøveløslatelse er et ledd i den totale fengselsstraff, og det skal være klare vilkår og klare reaksjoner dersom man ikke oppfyller de vilkårene eller de krav som stilles til en i forbindelse med en prøveløslatelse. Det er heller ikke slik at det er noen automatikk i at det skal gis prøveløslatelse. Så dette er en innstramming av en praksis som har vært der i hundre år, og jeg har vanskelig for på noen måte å være med på at prøveløslatelse er å ikke gjennomføre fengselsstraffen slik domstolene har fastsatt. Dette har altså vært en ordning i lang tid, og jeg antar at de også for hundre år siden så at det var en god begrunnelse for at man hadde en progresjon i soningen, og at det var en utvikling underveis.

Det er gitt en utvidet adgang til ulike kontrolltiltak i anstaltene. Selv om kontroll alltid kan oppfattes som ubehagelig og noen ganger krenkende, er det helt nødvendig å prioritere etatens mulighet for kontroll når det er nødvendig. Særlig i forhold til narkotikabekjempelse er dette viktig.

Det er gitt hjemmel for å reagere raskt og effektivt når noen misbruker muligheter de har fått for å lette sin tilbakeføring til samfunnet. Den tillit som gir den enkelte slike muligheter, må balanseres med en rask og konsekvent reaksjon, bl.a. ved gjeninnsetting i fengsel der forutsetningene brytes. Dette gjelder ved frigang, ved prøveløslatelse, ved utslusing og ved samfunnsstraff.

En ny samfunnsstraff tar opp i seg den tidligere samfunnstjenesten og den tidligere betingede dom med tilsynsprogram. Nå har vi lagt det formelle grunnlaget for et godt alternativ til bruk av fengsel. Kriminalomsorgen må utvikle innholdet som skal gjøre samfunnsstraffen til et troverdig alternativ som bidrar til kriminalitetsbekjempelse. Særlig vil jeg legge vekt på at samfunnsstraff må være et alternativ til betinget dom for unge lovbrøyttere, slik at de får en merkbar reaksjon. Samfunnsstraff er derfor et godt alternativ nettopp til betinget dom og må i større grad brukes i den forbindelse.

Kriminalomsorgen er nå hensiktsmessig organisert ved at vi har en samlet etat, og ved at det er opprettet regioner. Det skal gi god drift, enkel administrasjon og helhet i virkemiddelbruken. Kriminalomsorgen har også jobbet mye med å heve kompetansen hos dem som jobber i etaten, samtidig som de har fått nye oppgaver og tatt i bruk nye metoder. Nå får de også et helt nytt og moderne lovverk. Det er et svært viktig skritt for å bedre kriminalomsorgen, til samfunnets beste.

Jeg har tenkt å bruke de siste to minuttene på et par spørsmål. Først til det som ble tatt opp av komiteens leder, om at det er en uenighet i komiteen når det gjelder adgangen til å sette domfelte direkte inn på åpen soning. Jeg har lyst til å understreke at det det er snakk om, og det det er uenighet om, er om man skal utelukke muligheten til å sette straffedømte inn på åpen soning direkte. Det er derfor ikke snakk om at en voldtektsdømt uten videre skal settes inn på åpen soning. Det det er snakk om, er om man skal ha en lovbestemmelse som hindrer at f.eks. en som er dømt for uaktsomt bildrap, eller en som er dømt for ikke å møte til militærtjeneste, etter en sikkerhetsmessig vurdering kan settes inn til soning ved en anstalt med lavere sikkerhetsnivå. Jeg har også lyst til å gjøre oppmerksom på at den regelen vi foreslår i straffegjennomføringsloven, og som flertallet støtter, fortsatt er atskillig strengere enn det som er hovedregelen både i Sverige og i Danmark.

Det andre jeg hadde lyst til å kommentere, er spørsmålet representanten Simonsen tok opp, om tilleggsstraff ved det han kalte uakseptabel atferd overfor fengselsansatte. Ja, selvfølgelig skal vold mot fengselsansatte alltid anmeldes. Riksadvokaten har nylig sendt ut et rundskriv hvor han innskjerper at vold mot offentlig ansatte i fengslene skal behandles på samme måte og med samme prioritet som vold mot polititjenestemenn. Det vil i de fleste tilfeller, i hvert fall hvis straffesaksbehandlingen går så fort som den bør gå, bety en tilleggsstraff, men altså en tilleggsstraff utmålt ved at man er dømt for de forholdene man har gjort seg skyldig i, på den måten man skal dømmes på. Det er selvfølgelig avgjørende viktig at man reagerer mot uakseptabel atferd overfor de ansatte i fengsler og kriminalomsorg.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg har ett hovedspørsmål og to tilleggsspørsmål til justisministeren. Hovedspørsmålet mitt er: Dersom man fjerner en lovhjemmel for stillinger, gjør man ikke da disse stillingene usikre i framtiden med tanke på deres eksistensberettigelse? Hvis man fjerner lovhjemmelen, gjør man ikke da stillingene mindre sikre? Jeg spør ut fra statsrådens egen gjennomgang hvor hun sier at man nå innfører hjemler for å gjøre det og for å gjøre det, nettopp for å sikre at tingene skjer. Hvis man fjerner hjemler, må vel det motsatte bli resultatet, nemlig at man gjør det usikkert.

Da blir det neste spørsmålet: Hvis man fjerner lovhjemmelen fordi man – som man bruker som begrunnelse i meldingen – har foretatt en ansvarsoverføring til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, og derfor er det naturlig å ta lovhjemmelen bort fra fengselsloven, har da statsråden drøftet med sin kollega i Regjeringen at den bør inn som en lovhjemmel i en annen lov, f.eks. i kirkeloven eller en annen dertil egnet lov? Eller har man hatt som hensikt å gjøre denne type stillinger usikre for framtiden? Jeg tror ikke på det siste.

Statsråd Hanne Harlem: Det siste kan jeg i alle fall bekrefte: Det er ingen målsetting for Regjeringen og heller ikke for et enstemmig odelsting, slik jeg oppfatter det, å gjøre prestatjenesten mer usikker for fremtiden i forhold til fengsler og de innsatte.

Bakgrunnen for måten vi har foreslått å gjøre dette på i den nye straffegjennomføringsloven, er at vi har snudd perspektivet, vi har sett på det ut fra den enkelte innsatte og den enkelte innsattes rett til religionsutøvelse, og for så vidt også rett til religionsutøvelse uavhengig av religionsbakgrunn. Og dermed er lovhjemmelen blitt formet på den måten og ikke i form av en lovhjemmel om bestemte stillinger. Vi har veldig mange stillinger i dette landet rundt omkring som alle er enig i skal opprettholdes, og som vi fortsatt skal bruke penger på, men hvor det ikke finnes noen lovhjemmel for det. De punktene hvor det er viktig å ha en lovhjemmel, er jo når samfunnet skal gripe inn overfor borgerne, ikke når man skal gi dem et tilbud. Den viktigste begrensningen for at man skal ha prestatjenester i fengslene i framtiden, er ikke lovhjemmel/ikke-lovhjemmel, det er spørsmål om tildelte budsjetttrammer fra Stortinget i det enkelte år. Og så lenge Kristelig Folkeparti har den posisjonen de har hatt til nå, er det vel – som enkelte andre har sagt – relativt godt grunnlag for å tro at her vil det fortsatt tildeles rimelig med midler for å opprettholde en god prestatjeneste i fengslene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Odd Einar Dørum (V): Først: Ett bakteppe for denne saken er at det bak enhver lov ligger en kostnad. De beste lover kan dermed fort bli til lite eller ingenting hvis man ikke følger opp det som ligger i lovens forpliktelser. Det er ikke temaet i dag, men det kan være på sin plass å si det.

Så et annet bakteppe: Selv de beste forvaltningsregimer trenger ikke å opptre klokt, med mindre man opptre klokt, og da sikter jeg til at når innsatte skal ut etter å ha sittet inne, blir det ikke et samarbeid mellom de instanser som holder dem inne, arbeidsmarkedsmyndighetene og sosialtjenesten, med mindre det faktisk legges opp til det. Og i en annen livsrolle for en tid tilbake registrerte jeg at når det gjelder innsiden av fengselsinstitusjoner, var stort sett skoleverket der med entusiasme, sosialkontoret kunne en av og til håpe å se, og Aetat var jeg borte i én gang. Og det sier seg selv at med den type dårlig forvaltnings-samarbeid blir det en relativt liten teoretisk mulighet til rehabilitering allerede i starten. Hvis man altså ikke får til dette forvaltningssamarbeidet, hvis ikke ulike departementer klarer å snakke sammen om dette, vil den vanlige «plastposevandringen» for en løslatt bare fortsette og repetisjonsmuligheten tilta. Når det gjelder de som er satt til å ivareta tjenesten, enten det nå er i fengslene eller i de andre institusjonene som ligger under den nye loven, er det viktig for dem og deres arbeidsmoral at man faktisk gjør et grep på dette området. Og dette er et grep som ikke i seg selv koster kroner. Dette er et grep som koster ledelse, dette er et grep som betyr at man må ta et oppgjør med den norske skjemarkulturen og den norske kulturen der man sitter ved hvert sitt bord og syns det er enklest.

Så til loven. Det er ingen tvil om at loven strammer inn på en del punkter. På de vesentligste punkter følger Venstre det som er foreslått, og jeg skal kommentere det i seks punkter her.

For det første: Når det gjelder prøveløslatelse, er det ingen tvil om at det som nå skjer, er at det skal være en reell individuell prøving, og her er det knyttet helt klare vilkår både fra departementets side og i komiteinnstillingen. For min del og for Venstres del syns jeg at Høyre skjerper dette unødig sterkt fordi det allerede i utgangspunktet er kraftig det som er markert fra komiteflertallets side. Det er jo ikke slik at det er noen automatikk lenger. Det er heller ikke slik at en kommer ut dersom en har satt seg utover de krav som en er vel kjent med, da blir en rett og slett sittende. Jeg syns derfor flertallet har markert dette på en streng måte. Men de har gjort det slik at det fortsatt er en reell individuell vurdering.

Det andre punktet jeg vil markere, er spørsmålet om permisjoner. Jeg syns ikke at man skal stramme inn på lovgivningen her, men jeg vil understreke det som er nevnt i komiteinnstillingen, at spesielt i saker knyttet til seksuelle overgrep mot barn, må man være utrolig kritisk når det gjelder å la noen få permisjon, spesielt hvis det er en gjentakelsesfare. La meg si det slik: Her må naiviteten komme barnet til gode, hvis jeg får lov til å uttrykke det på folkelig norsk. Det betyr ikke at det er umulig å komme ut, men det betyr at det skal være en kritisk gjennomgang.

Så et punkt som er passert fort i komiteinnstillingen, men som for meg er viktig. Datatilsynet har kommet med en merknad i forbindelse med nye strenge kontrollregimer, bl.a. for å bekjempe rus og stoff, og som jeg stort sett er enig i. De mener at avlytting av telefon med prest,

psykolog og lege ikke bør skje uten videre, og til det bermer departementet at det kan være nødvendig å vurdere det nærmere i forskrift. Venstre ser slik på dette at dette er et så prinsipielt spørsmål at hvis departementet vil endre på en praksis hvor dette, som det står, stort sett ikke gjøres, skal det være en sak for Stortinget. Det trenger ikke være en stor sak, men det er en sak for Stortinget. Det er et prinsipielt spørsmål, og prinsipielle spørsmål løses ikke ved forskrift i Norge. Jeg syns ofte at det er for mange prinsipielle spørsmål som forskriftsløses.

Så til kontroll, spesielt kontroll for å unngå innsmugling av narkotiske stoffer. Jeg er enig med mindretallet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, når det gjelder § 29 annet ledd annet punktum og tredje ledd annet punktum. Jeg kan ikke se at man her i ethvert tilfelle behøver å ha en legeuttalelse. Det er klart at det som skal skje av kontroll, skal skje under tilsyn av helsepersonell og utføres av helsepersonell, og jeg mener at man da har et kontrollregime som burde være tilstrekkelig.

I innstillingen er det lagt opp til samfunnstjeneste, og jeg vil kort få si følgende: Jeg håper at man ikke bruker samfunnstjeneste i forbindelse med volds- og sedelighetsforbrytelser, og jeg vil stemme sammen med Høyre når det gjelder § 58 annet ledd om konsekvensen av å bryte samfunnstjenesten.

Og til slutt: Jeg skjønner at alle vil ha prestetjeneste i fengslene, men for å stå sammen med sentrumsbroder Marthinsen skal jeg stemme for hans forslag her.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg vil understreke at når det gjelder dette med narkotika i fengslene, står vi ved det som vi har sagt i innstillingen. Jeg vil også understreke at det er ikke bare kontroll, men også hjelp til de innsatte slik at de kan bli kvitt et rusproblem, som er en utfordring for Kriminalomsorgen – kanskje i samarbeid med andre institusjoner. En enstemmig komite mener at det skal være alkoholforbud under permisjon, og det mener vi i Kristelig Folkeparti er riktig. Vi vet alle at alkohol er en viktig faktor når det gjelder mange kriminelle handlinger.

Dersom de innsatte f.eks. oppfører seg slik at farlige situasjoner oppstår, må de ansatte i fengslene kunne reagere mot slike handlinger. Komiteen har derfor sett det som viktig at fengslene får mulighet til å benytte forskjellige typer tvangsmidler. Graden av maktbruk og typen tvangsmidler må ikke være strengere enn nødvendig. Oppmerksomheten rundt bruk av tvangsmidler og holdningen til dette må være et tema både under utdannelsen og i den daglige driften.

Prøveløslatelse skal bare skje etter en individuell vurdering, og vi vil understreke at ingen har rett til eller krav på løslatelse før tiden. Også her skal de sikkerhetsmessige hensynene være overordnet. Det er mange hensyn som kan hindre en prøveløslatelse, bl.a. tvil om det vil bli begått nye lovbrudd og krenkelse av den alminnelige rettsfølelsen.

Ved gjennomføring av straff må det hele tiden være flere hensyn som blir ivaretatt. I dag har vi snakket mye om rehabilitering av innsatte og hvordan vi kan hjelpe dem tilbake til samfunnet igjen. På den annen side må vi også huske på at samfunnet skal utføre straffen på vegne av ett eller flere offer. Da må også hensynet til offeret være med når det gjelder hvordan vi gjennomfører straffen. Bli ikke offeret ivaretatt godt nok, vil ikke samfunnet ha oppfylt sin oppgave.

Ane Sofie Tømmerås (A): Denne debatten har vist den store enigheten som ligger til grunn i Stortinget. Når vi nå vedtar en helt ny lov om hvordan straffen skal gjennomføres, som erstatter en gammel ufullstendig lov fra 1950-tallet og går inn på et ikke-lovregulert område, så går altså de aller fleste replikkene på hva slags organisatoriske ansettelsesforhold fengselspresten skal ha. Det ser jeg på som et godt tegn på at det er stor enighet i det politiske Norge om hvordan straffegjennomføringen skal skje.

Men i debatten er det sagt en del ting som kan etterlate et noe feilaktig inntrykk. Derfor vil jeg bare presisere et par ting. Det ene er det som dreier seg om kontroll av narkotikainnførsel i fengsel med lavere sikkerhetsnivå. Det ble sagt at etter flertallets innstilling kan man ikke lenger ta stikkprøver der. Men det er jo ikke riktig. Man skal ha full mulighet til å kontrollere når man finner grunn til å gjøre det. Og jeg kan da berolige mindretallet med at dersom de ansatte på en anstalt med lavere sikkerhetsnivå finner grunn til å begynne å foreta stikkprøver, så kan de også gjøre det. Ellers ser vi også at de fengslene som har lite narkotika, ofte ikke er de som har høyest kontrollregime, men de som har et tett og nært forhold mellom innsatte og ansatte.

Og så dette som statsråden også var inne på, med direkte innsettelse på åpen soning. Fortsatt er jo den klare hovedregelen at det her gjelder en grense på inntil to års ubetinget fengsel, men så åpner vi altså for muligheten til unntaksvis å vurdere det også når det dreier seg om en dom på over to år. Og det eksemplet med voldtektsmannen vil jeg med respekt å melde si var helt søkt. Det dreier seg selvfølgelig ikke om den type kriminelle. Jeg kan ikke forestille meg i hvilke tilfeller det ikke ville stride mot den alminnelige rettsfølelse å sette en voldtektsmann direkte inn på åpen soning. Det dreier seg f.eks. om en førstegangsdomt ung mann som trenger et helt spesielt tilbud som er helt nødvendig for at han skal kunne rehabiliteres, og der det tilbudet bare kan gis under en type åpen soning.

Så til dette med at når domstolen har foretatt en utmåling, så skal man følge den. Ja, selvfølgelig. Og derfor går vi heller ikke inn for direkte innsettelse i overgangsboliger, men i en fengselsanstalt. En som er dømt, skal selvfølgelig sone straffen helt ut i henhold til det som domstolen har sagt; det er formen på soningen og innholdet i soningen man skal se på innenfor kriminalomsorgens rammer.

Jeg er glad for at hele komiteen går inn for hovedprinsippene her. Nå er altså verktøyet gitt fra en avtroppende

justiskomite. Heldigvis er det tatt i bruk allerede, og utfordringen nå både for ansatte i kriminalomsorgen og for politikerne er å bygge verktøyet ferdig i praksis og vedlikeholde det gjennom oppfølging og de nødvendige årlige bevilgningene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal votere i sak nr. 1.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram ni forslag. Det er:

- forslagene nr. 1–3, fra Kristin Krohn Devold på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Finn Kristian Marthinsen på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 5 og 6, fra Kristin Krohn Devold på vegne av Høyre
- forslagene nr. 7 og 8, fra Jan Simonsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 9, fra Ane Sofie Tømmerås på vegne av justiskomiteen

Presidenten tar først for seg forslag nr. 3, fra Høyre og Fremskrittspartiet, og forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3, fra Høyre og Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme regelendringer som sikrer at kvalifiserte brudd på vilkårene for samfunnsstraff som hovedregel medfører overføring til soning.»

Forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at samfunnsstraff kun kan idømmes som tilleggsstraff ved betingede dommer.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordenen § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om gjennomføring av straff mv.
(straffegjennomføringsloven)

I

Lov om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) skal lyde:

Kapittel 1 Lovens anvendelsesområde og generelle prinsipper for straffegjennomføring

§ 1 Anvendelsesområde

Denne loven gjelder for gjennomføring av fengselsstraff, strafferettslige særreaksjoner, samfunnsstraff og varetektsfengsling og for gjennomføring av andre reaksjoner når det er særskilt bestemt i lov.

§ 2 Formål

Straffen skal gjennomføres på en måte som tar hensyn til formålet med straffen, som motvirker nye straffbare handlinger, som er betryggende for samfunnet og som innenfor disse rammene sikrer de innsatte tilfredsstillende forhold.

Ved varetektsfengsling skal kriminalomsorgen legge forholdene til rette for å avhjelpe negative virkninger av isolasjon.

§ 3 Innhold

Gjennomføringen av reaksjonen skal være sikkerhetsmessig forsvarlig. Innholdet skal bygge på de tiltak kriminalomsorgen har til rådighet for å fremme domfeltes tilpasning til samfunnet. Kriminalomsorgen skal legge forholdene til rette for at domfelte skal kunne gjøre en egen innsats for å motvirke nye straffbare handlinger.

Barns rett til samvær med sine foreldre skal særlig vektlegges under gjennomføringen av reaksjonen.

Domfelte har aktivitetsplikt under gjennomføringen av straff og strafferettslige særreaksjoner. Aktivitetsplikten kan bestå av arbeid, samfunnsnyttig tjeneste, opplæring, program eller andre tiltak som er egnet til å motvirke ny kriminalitet. Under sykdom eller uførhet kan aktivitetsplikten falle bort.

Ved gjennomføringen av fengselsstraff og strafferettslige særreaksjoner skal det så vidt mulig skje en gradvis overgang fra fengsel til full frihet og gis tilbud om deltakelse i fritidsaktiviteter.

§ 4 Forvaltningssamarbeid

Kriminalomsorgen skal gjennom samarbeid med andre offentlige etater legge til rette for at domfelte og innsatte i varetekt får de tjenester som lovgivningen gir dem krav på. Samarbeidet skal bidra til en samordnet innsats for å dekke domfelte og innsattes behov og fremme deres tilpasning til samfunnet.

Kapittel 2 Administrative bestemmelser

§ 5 Kriminalomsorgens organisatoriske inndeling

Kriminalomsorgen er inndelt i Kriminalomsorgens sentrale forvaltning, regionalt nivå og lokalt nivå.

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning har ansvaret for den faglige og administrative ledelsen av kriminalomsorgen. Lederen utnevnes av Kongen.

Regionalt nivå ledes faglig og administrativt av en regiondirektør. Det kan bestemmes at regiondirektører tilsettes på åremål.

Kongen kan gi nærmere regler om kriminalomsorgens virksomhet, organisering og gjennomføringen av fengselsstraff, strafferettslige særreaksjoner, varetekt, samfunnsstraff og andre reaksjoner når det er særskilt bestemt i lov.

§ 6 Myndighet til å treffe avgjørelser

Avgjørelser etter denne loven treffes av lokalt nivå med mindre annet følger av annet ledd.

Regionalt nivå treffer avgjørelse i alle saker etter § 11, § 37 fjerde ledd, og syvende ledd tredje punktum, § 38

tredje og fjerde ledd, § 44 annet ledd og § 58 annet ledd. Når den domfelte er idømt fengselsstraff på mer enn ti år, idømt en strafferettslig særreaksjon eller innsatt i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå etter § 10 annet ledd, treffer regionalt nivå også avgjørelse etter §§ 12 til 16, 20, 33, 35, 36 og 42 til 44.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 7 Saksbehandlingsregler

Forvaltningsloven gjelder med følgende unntak:

- a) Domfelte, innsatte eller tilsatte i kriminalomsorgen kan ikke være fullmektig for en person som er under straffegjennomføring eller innsatt etter denne loven.
- b) Saksbehandlingen kan være muntlig når tidsmessige grunner gjør det nødvendig. Det gjelder også for vedtaket og underretningen om vedtaket til domfelte eller innsatte.
- c) En part har ikke krav på innsyn i et dokument som inneholder opplysninger som det av hensyn til en annen person må anses utilrådelig at parten får kjennskap til. Parten har heller ikke krav på å gjøre seg kjent med opplysninger i et dokument dersom innsyn er utilrådelig på grunn av sikkerhetsmessige hensyn, eller av hensyn til etterforskning av straffbare forhold.
- d) Det kan gjøres unntak fra plikten til å begrunne vedtak etter forvaltningsloven § 24 hvis begrunnelsen vil røpe opplysning som er unntatt fra adgangen til innsyn etter bokstav c.
- e) Klagefristen i saker etter denne loven er 7 dager. Dette gjelder ikke saker om reaksjon på brudd etter § 40 første til og med sjette ledd og § 58 første ledd. I slike saker er klagefristen 48 timer.
- f) Beslutning om å fremme sak for forhørsretten etter § 44 annet ledd eller § 58 annet ledd kan ikke påklages.
- g) Kriminalomsorgens sentrale forvaltning og regionalt nivå kan, selv om fristene i forvaltningsloven § 35 tredje ledd er overskredet, av eget tiltak omgjøre et vedtak som er fattet av underordnet instans til skade for domfelte eller innsatte hvis særlige grunner tilsier det.
- h) Enhver som gjør tjeneste i kriminalomsorgen, har taushetsplikt om det vedkommende i forbindelse med tjenesten får vite om sikkerhetsmessige forhold i fengslene.
- i) Taushetsplikt er ikke til hinder for at kriminalomsorgen gir opplysninger som nevnt i § 36 tredje ledd og § 42 syvende ledd til den fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte.

Presidenten: Til første ledd bokstav f) foreligger et forslag, nr. 9, fra justiskomiteen. Dette forslaget innebærer en tilføyelse i forhold til innstillingen. Forslaget lyder:

«I lov om straffegjennomføring skal § 7 lyde:

Beslutning om å fremme sak for forhørsretten etter § 44 annet ledd eller § 58 annet ledd kan ikke påklages. Det samme gjelder beslutning om innsettelse i fengsel etter § 11.»

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 7 første ledd bokstav f) og forslaget fra justiskomiteen bifaltes forslaget enstemmig.
2. Komiteens forslag til de øvrige bokstaver under § 7 første ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 8 Krav til tilsatte mv.

For å bli tilsatt i kriminalomsorgen kan det settes spesielle krav til utdanningen. Det må ikke være noe å utsette på vandelen til tilsatte i kriminalomsorgen. En tilsatt kan midlertidig eller varig forflyttes til en annen driftsenhet i kriminalomsorgen dersom hensynet til tjenesten tilsier det.

§ 9 Tilsynsråd

I tilknytning til hver region skal det være et tilsynsråd som etter nærmere regler skal føre tilsyn med fengsler og friomsorgskontor og med behandlingen av de domfelte og innsatte.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Kapittel 3 Fengselsstraff og strafferettslige særreaksjoner

§ 10 Gjennomføringsformer

Fengselsstraff og strafferettslige særreaksjoner kan gjennomføres

- a) i fengsel med høyt sikkerhetsnivå (lukket fengsel),
- b) i fengsel med lavere sikkerhetsnivå (åpent fengsel),
- c) i overgangsbolig,
- d) utenfor fengsel med særlige vilkår etter § 16, eller
- e) som prøveløslatt med vilkår etter § 43 annet ledd.

Avdeling i fengsel med høyt sikkerhetsnivå kan tilrettelegges for innsatte med særlige behov, herunder personer som er idømt en strafferettslig særreaksjon, eller innrettes med særlig høyt sikkerhetsnivå.

Straff kan gjennomføres ved heldøgnsopphold i institusjon eller sykehus etter §§ 12 og 13.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 5, fra Høyre til første ledd bokstav c).

Forslaget lyder:

«I lov om straffegjennomføring skal følgende bestemmelser lyde:

- § 10 første ledd bokstav c:
- c) i overgangsfengsel»

Dessuten har Fremskrittspartiet varslet at de går mot bokstavene c) og e), mens Høyre og Fremskrittspartiet går mot bokstav d).

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 10 første ledd bokstavene a) og b) bifaltes enstemmig.
2. Forslaget fra Høyre til § 10 første ledd bokstav c) ble med 62 mot 12 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 13.38.19)
3. Komiteens innstilling til § 10 første ledd bokstavene c) og e) bifaltes med 63 mot 11 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.38.42)
4. Komiteens innstilling til § 10 første ledd bokstav d) bifaltes med 53 mot 22 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.39.00)
5. Komiteens innstilling til § 10 annet og tredje ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 11 Innsettelse i fengsel

Kriminalomsorgen skal sette domfelte direkte inn i fengsel med høyt sikkerhetsnivå hvis ikke annet er bestemt med hjemmel i denne loven. Domfelte bør så langt det er praktisk mulig og formålstjenlig settes inn i nærheten av hjemstedet.

Dersom spesielle sikkerhetsmessige grunner gjør det påkrevet, kan domfelte settes inn i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå etter § 10 annet ledd.

Domfelte med særlige behov, herunder personer som er idømt en strafferettslig særreaksjon, bør settes inn i avdeling tilrettelagt for dette etter § 10 annet ledd.

Kriminalomsorgen skal vurdere om domfelte kan settes direkte inn i fengsel med lavere sikkerhetsnivå dersom det er idømt fengselsstraff på inntil 2 år. Slik innsettelse skal ikke besluttes dersom formålet med straffen eller sikkerhetsmessige grunner taler mot det, eller det er grunn til å anta at domfelte vil unndra seg gjennomføringen. I særlige tilfeller kan domfelte settes direkte inn i fengsel med lavere sikkerhetsnivå når det er idømt fengselsstraff på mer enn 2 år.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de går mot fjerde ledd.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 11 første, annet og tredje ledd bifaltes enstemmig.
2. Komiteens innstilling til § 11 fjerde ledd bifaltes med 51 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.39.32)

Videre var innstillet:

§ 12 Gjennomføring av straff i institusjon

Straffen kan i særlige tilfeller helt eller delvis gjennomføres ved heldøgnsopphold i institusjon dersom oppholdet er nødvendig for å bedre domfeltes evne til å fungere sosialt og lovlydig, eller andre tungtveiende grunner taler for det. Kriminalomsorgen skal ikke beslutte slik gjennomføring hvis sikkerhetsmessige grunner taler mot det eller det er grunn til å anta at domfelte vil unndra seg gjennomføringen.

§ 13 Gjennomføring av straff i sykehus

Kriminalomsorgen kan beslutte at straffen kan gjennomføres ved heldøgnsopphold i sykehus dersom behandling av sykdom gjør det nødvendig, og behandlingen ikke kan gis under ordinær gjennomføring av straffen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 14 Overføring mellom gjennomføringsformer

Kriminalomsorgen kan overføre innsatte til et annet fengsel dersom

- a) det er sannsynlig at innsatte har begått eller vil begå en straffbar handling,
- b) det er grunn til å anta at innsatte vil unndra seg gjennomføringen,
- c) innsatte til tross for skriftlig advarsel har særlig negativ innflytelse på miljøet i fengslet,
- d) overføring er nødvendig for å opprettholde ro, orden og sikkerhet i fengslet, eller
- e) bygningsmessige eller bemanningsmessige forhold eller plassmangel gjør det nødvendig.

Innsatte som gjennomfører straff i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå, kan overføres til annet fengsel for å forebygge brudd på ro, orden og sikkerhet i avdelingen selv om vilkårene etter første ledd bokstavene a til e ikke er oppfylt.

Domfelte som selv ønsker det, kan overføres til annet fengsel dersom dette er hensiktsmessig for den videre straffegjennomføring.

Domfelte som gjennomfører straff utenfor fengsel etter § 16, kan tilbakeføres til fengsel dersom det er sannsynlig at domfelte har begått eller vil begå en straffbar handling, unndra seg gjennomføringen eller bryte forutsetninger og vilkår for gjennomføring av straff utenfor fengsel.

Domfelte skal ikke overføres til mer restriktivt fengsel enn det som er nødvendig.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de går mot fjerde ledd. Det votes først over dette ledd, og deretter over paragrafens øvrige ledd.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 14 fjerde ledd bifaltes med 51 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.40.00)

2. Komiteens innstilling til § 14 øvrige ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 15 Overføring til mindre restriktivt fengsel

Innsatte i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå, eller som er tilrettelagt for innsatte med særlige behov, kan overføres til fengsel med høyt sikkerhetsnivå dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det og det ikke er grunn til å anta at innsatte vil unndra seg gjennomføringen. Kriminalomsorgen skal vurdere innsatte i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå for overføring til fengsel med høyt sikkerhetsnivå med ikke mer enn 6 måneders mellomrom.

Innsatte kan, etter å ha gjennomført en del av straffen, overføres fra fengsel med høyt sikkerhetsnivå til fengsel med lavere sikkerhetsnivå. Innsatte skal ikke overføres dersom formålet med straffen eller sikkerhetsmessige grunner taler mot det, eller det er grunn til å anta at innsatte vil unndra seg gjennomføringen. Kriminalomsorgen skal vurdere overføring til fengsel med lavere sikkerhetsnivå når det gjenstår ett år til innsatte kan løslates på prøve.

Innsatte kan overføres fra fengsel med høyt eller lavere sikkerhetsnivå til overgangsbolig når en del av straffen er gjennomført. Innsatte skal ikke overføres dersom formålet med straffen eller sikkerhetsmessige grunner taler mot det, eller det er grunn til å anta at innsatte vil unndra seg gjennomføringen. Overføringen må være hensiktsmessig for å fremme en positiv utvikling og for å motvirke ny kriminalitet.

Presidenten: Til tredje ledd første punktum foreligger et avvikende forslag, nr. 5, fra Høyre. Forslaget lyder:

«§ 15 tredje ledd første punktum:

Innsatte kan, når særlige grunner taler for det, overføres fra fengsel med høyt eller lavere sikkerhetsnivå til overgangsfengsel når en del av straffen er gjennomført.»

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de går mot annet ledd tredje punktum, mens Fremskrittspartiet går mot tredje ledd. Presidenten har forstått at også Høyre vil stemme mot dette? – Det bekreftes.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 15 første ledd og annet ledd første og annet punktum bifaltes enstemmig.
2. Komiteens innstilling til § 15 annet ledd tredje punktum bifaltes med 51 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.40.48)
3. Forslaget fra Høyre til § 15 tredje ledd første punktum ble med 62 mot 12 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 13.41.10)
4. Komiteens innstilling til § 15 tredje ledd bifaltes med 53 mot 22 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.41.35)

Videre var innstillet:

§ 16 Gjennomføring av straff utenfor fengsel

Dersom det er nødvendig og hensiktsmessig for å sikre en fortsatt særlig positiv utvikling og motvirke ny kriminalitet, kan kriminalomsorgen overføre domfelte til gjennomføring av straffen utenfor fengsel med særlige vilkår når halvdel av straffetiden er gjennomført. Overføring skal ikke besluttes dersom formålet med straffen eller hensynet til en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring taler mot det.

Det er en forutsetning for gjennomføring av straff utenfor fengsel at domfelte skal ha fast bopel og være sysselsatt i form av arbeid, opplæring eller andre tiltak. Domfelte skal dessuten unnlate å bruke rusmidler, bedøvelsesmidler, hormonpreparater eller andre kjemiske stoffer som ikke er lovlig foreskrevet.

Dersom det fremstår som nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring av straffen utenfor fengsel, skal kriminalomsorgen fastsette særlige vilkår. Kriminalomsorgen kan blant annet fastsette at domfelte skal

- a) gjennomgå behandling,
- b) delta i program,
- c) innta antabus eller andre foreskrevne medikamenter,
- d) overholde bestemmelser om oppholdssted, eller
- e) unnlate å ha samkvem med bestemte personer.

Kriminalomsorgen kan oppheve fastsatte vilkår, endre eller fastsette nye vilkår hvis det fremstår som nødvendig av hensyn til en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring av straffen.

Kriminalomsorgen skal kontrollere at domfelte overholder forutsetninger og fastsatte vilkår. Som ledd i kontrollen kan tiltak etter § 56 iverksettes. Ved brudd på vilkår eller forutsetninger, eller dersom det er sannsynlig at domfelte har begått eller vil begå straffbar handling eller unndra seg gjennomføringen, gjelder bestemmelsene om tilbakeføring til fengsel i § 14 fjerde og femte ledd.

§ 17 Fellesskap med andre innsatte

Så langt det er praktisk mulig skal innsatte ha adgang til fellesskap under arbeid, opplæring, program eller andre tiltak, og i fritiden. Kriminalomsorgen kan beslutte hel eller delvis utelukkelse fra fellesskapet etter bestemmelsene i § 29 annet ledd og §§ 37, 38, 39 og 40 annet ledd bokstav d. Innsatte skal være i enerom om natten hvis ikke helsemessige forhold eller plassmangel er til hinder for det.

Fellesskapet for innsatte som gjennomfører straff i avdeling som nevnt i § 10 annet ledd, kan helt eller delvis begrenses av hensyn til ro, orden og sikkerhet, eller dersom hensynet til innsatte selv eller andre innsatte tilsier det, og det ikke fremstår som et uforholdsmessig inngrep.

§ 18 Arbeid, opplæring, program eller andre tiltak

Kriminalomsorgen skal legge til rette for at innsatte får et aktivitetstilbud på dagtid.

§ 19 Dagpenger

Domfelte som gjennomfører straff i fengsel, eller utenfor fengsel etter §§ 12 og 13, kan tilstås dagpenger.

Satsene fastsettes av Kriminalomsorgens sentrale forvaltning.

§ 20 Frigang

Kriminalomsorgen kan gi innsatte tillatelse til å delta i arbeid, opplæring, program eller andre tiltak utenfor fengsel dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det, og det ikke er grunn til å anta at innsatte vil unndra seg gjennomføringen av straffen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 21 Fritidsaktiviteter

Kriminalomsorgen skal legge forholdene til rette for at de innsatte skal få tilbud om deltagelse i aktiviteter på fritiden, herunder mulighet for fysisk aktivitet og kulturell virksomhet.

§ 22 Lufting

Innsatte skal så langt det er mulig få oppholde seg i friluft hver dag.

§ 23 Religion og livssyn

Kriminalomsorgen skal gi innsatte mulighet til å utøve religion og livssyn.

Presidenten: Her har Fremskrittspartiet varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 62 mot 11 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 13.42.03)

Presidenten: Det voteres så over forslag nr. 4, fra Kristelig Folkeparti, til § 23 nytt annet punktum. Forslaget lyder:

«I lov om straffegjennomføring skal § 23 nytt annet punktum lyde:

Ved enhver anstalt skal det virke en prest.»

Venstre støtter dette forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 60 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.42.30)

Videre var innstillet:

§ 24 Reportasje og intervju

Kriminalomsorgen kan gi innsatte tillatelse til reportasje fra fengsel. Det kan settes vilkår for tillatelsen for å sikre ro, orden og sikkerhet i fengslet.

Innsatte har rett til å la seg intervju og fotografere. Kriminalomsorgen skal legge forholdene til rette for en praktisk gjennomføring av denne retten. Kriminalomsorgen kan bestemme tid og sted for intervjuet av hensyn til ro, orden og sikkerhet i fengslet. Politiet skal samtykke til intervju av varetektsinnsatte som er ilagt restriksjoner etter straffeprosessloven § 186 annet ledd.

Den som gis tillatelse til reportasje etter første ledd, eller som intervjuer innsatte, kan pålegges taushetsplikt om opplysninger som vedrører sikkerhetsmessige forhold i fengslet. Den som forsettlig eller uaktsomt krenker taushetsplikten, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 25 Samarbeidsorganer

Dersom de innsatte ønsker det, bør kriminalomsorgen etablere samarbeidsorganer med representanter for innsatte og tilsatte. Hvis straff gjennomføres i avdeling som nevnt i § 10 annet ledd, kan slike organer etableres dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det.

Samarbeidsorganene har som formål å legge til rette for diskusjon av spørsmål som har betydning for de innsattes daglige liv. Spørsmål som angår en enkelt innsatt eller tilsatt, eller spørsmål om organisering av sikkerhetsmessige tiltak, kan ikke diskuteres.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 63 mot 11 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 13.42.56)

Videre var innstillet:

§ 26 Private eiendeler

Kriminalomsorgen kan ut fra hensynet til ro, orden og sikkerhet gi bestemmelser om hvilke gjenstander som det er tillatt å ta med inn eller ut av fengsel.

Gjenstander som tas inn eller ut av fengsel, kan undersøkes etter §§ 27 og 28.

Kriminalomsorgen kan midlertidig holde tilbake penger eller gjenstander som er forsøkt innført eller utført i strid med første ledd. Hvis pengene eller gjenstandene ikke blir beslaglagt etter straffeprosessloven kapittel 16, inndratt etter straffeloven § 34, eller holdt tilbake på annet grunnlag, skal de senest leveres tilbake ved løslatelse eller når en besøkende forlater fengslet. Kriminalomsorgen kan destruere alkohol, andre rusmidler og medikamenter mv.

§ 27 Undersøkelse av personer og gjenstander

Kriminalomsorgen kan på fengselsområdet undersøke personer og gjenstander ved bruk av teknisk utstyr eller hund for å forhindre at det tas med gjenstander som ikke er tillatt. Ved positivt utslag, eller når personen ikke medvirker til undersøkelsen, kan fengslet avvise personen. Ved funn av gjenstander som ikke er tillatt, gjelder reglene i § 26 tredje ledd.

Dersom undersøkelsen etter første ledd gir positivt utslag, eller kriminalomsorgen ellers beslutter det, kan en person visiteres dersom han eller hun samtykker. Dersom undersøkelsen etter første ledd gir positivt utslag, eller det ellers er grunn til å anta at en person forsøker å ta med seg gjenstander som ikke er tillatt inn i fengslet, kan en person holdes tilbake av tilsatte inntil politiet ankommer selv om personen ikke samtykker til visitasjon. Ved funn av gjenstand som ikke er tillatt, gjelder bestemmelsen i første ledd annet og tredje punktum tilsvarende.

Undersøkelse etter første ledd ved bruk av teknisk utstyr eller hund overfor offentlig forsvarer og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant, kan bare finne sted i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå. Disse personer kan bare avvises etter første ledd dersom de ikke medvirker til undersøkelsen. Ved positivt utslag kan kontrolltiltak som nevnt i § 31 tredje ledd, jf. sjette ledd iverksettes.

Enhver kan avkrevs gyldig legitimasjon for å sikre rett identitet.

Før kriminalomsorgen gir tillatelse til besøk til innsatte, kan det på forhånd innhentes opplysninger om den besøkendes vandel.

Ved bruk av telefon kan samtalepartens identitet undersøkes på forhånd.

Innsatte kan fotograferes for å sikre rett identitet.

§ 28 Undersøkelse av innsatte, rom og eiendeler

Kriminalomsorgen kan undersøke innsatte, deres rom og eiendeler for å forebygge uorden eller straffbar handling. Undersøkelsen kan skje ved bruk av teknisk utstyr eller hund, visitasjon eller ved kroppsvisitasjon.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 29 Undersøkelser for å avdekke bruk av rusmidler mv.

Kriminalomsorgen kan pålegge domfelte som gjennomfører straff etter § 10 første ledd bokstav a, b, c og d å avgi urinprøve, utåndingsprøve eller blodprøve eller å medvirke til andre undersøkelser som kan skje uten fare eller særlig ubehag, for å avdekke bruk av rusmidler, bedøvelsesmidler, hormonpreparater eller andre kjemiske stoffer som ikke er lovlig foreskrevet. Blodprøve kan bare tas av helsepersonell.

Dersom det er sannsynlig at domfelte i kroppen skjuler rusmidler, bedøvelsesmidler, hormonpreparater eller andre kjemiske stoffer som ikke er lovlig foreskrevet,

kan kriminalomsorgen beslutte at domfelte skal settes i enerom med spesialtoalett. Uttalelse fra lege skal innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av om tiltaket skal settes i verk. Under oppholdet skal domfelte ha jevnlig tilsyn av helsepersonell.

Dersom det er overveiende sannsynlig at en innsatt i kroppen skjuler rusmidler, bedøvelsesmidler, hormonpreparater eller andre kjemiske stoffer som ikke er lovlig foreskrevet, kan kriminalomsorgen beslutte at det skal foretas kroppslig undersøkelse eller annet tiltak for å bringe stoffet frem. Uttalelse fra lege skal innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av om tiltaket skal settes i verk. Inngrepet kan bare utføres av helsepersonell. Samtykke fra regionalt nivå skal innhentes på forhånd hvis dette er praktisk mulig.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre har varslet at de går mot annet ledd annet punktum og tredje ledd annet punktum. Det voteres først over de nevnte punktum og deretter over paragrafens øvrige ledd og punktum.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 29 annet ledd annet punktum og tredje ledd annet punktum bifaltes med 46 mot 29 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.43.33)
2. Komiteens innstilling til § 29 øvrige ledd og punktum bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 30 Postsending

Innsatte skal kunne sende og motta postsending hvis ikke annet følger av denne bestemmelsen.

Kriminalomsorgen skal kontrollere postsending til og fra innsatte i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå før den utleveres eller sendes. Postsending til og fra innsatte i fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal kontrolleres, men kontroll kan unnlates dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det. Postsending til og fra innsatte i fengsel med lavere sikkerhetsnivå og overgangsbolig skal kontrolleres dersom det fremstår som nødvendig av sikkerhetsmessige grunner.

Kontroll av postsending kan skje ved åpning og gjennomlesning av sendingen før den utleveres eller sendes, og ved undersøkelse som nevnt i § 27 første ledd. I avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå kan innsatte pålegges å føre korrespondanse på et språk de tilsatte behersker.

Kriminalomsorgen kan nekte å utlevere eller sende postsending til eller fra innsatte dersom sendingen inneholder opplysninger om planlegging eller gjennomføring av straffbar handling, unndragelse av gjennomføringen eller handlinger som vil forstyrre ro, orden og sikkerhet. Innsatte bør gjøres kjent med den delen av sendingen som uten skade kan meddeles.

Postsending som den innsatte allerede har mottatt, kan kontrolleres etter tredje ledd.

Postsending til eller fra offentlig forsvarer og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant, kan undersøkes etter § 27 tredje ledd. Kontroll ved gjennomlesning skal ikke finne sted. Sendingen skal alltid åpnes i nærvær av innsatte.

Bestemmelsene i første til sjetten ledd gjelder tilsvarende for elektronisk kommunikasjon med tekst, lyd og bilde.

§ 31 Besøk

Innsatte skal kunne motta besøk hvis ikke annet følger av denne bestemmelsen.

Kriminalomsorgen skal kontrollere besøk i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå. Besøk i fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal kontrolleres, men kontroll kan unnlates dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det. Besøk i fengsel med lavere sikkerhetsnivå og overgangsbolig skal kontrolleres dersom det fremstår som nødvendig av sikkerhetsmessige grunner.

Kontroll under besøk kan skje ved påsyn av tilsatt under besøket, ved overhøring av samtale, ved bruk av glassvegg eller ved å forby fysisk kontakt mellom innsatte og den besøkende. Dersom sikkerhetsmessige grunner gjør det nødvendig å overhøre samtalen, kan innsatte og den besøkende pålegges å føre samtalen på et språk de tilsatte behersker. Flere kontrolltiltak kan iverksettes samtidig dersom det er nødvendig. Det skal ikke iverksettes strengere kontrolltiltak enn nødvendig.

Kriminalomsorgen kan nekte besøk dersom det er grunn til å anta at besøket vil bli misbrukt til planlegging eller gjennomføring av straffbar handling, unndragelse av gjennomføringen eller handlinger som vil kunne forstyrre ro, orden og sikkerhet. Dersom besøket er av stor betydning for innsatte, og kontroll er tilstrekkelig for å avverge at besøket misbrukes til formål som nevnt i første punktum i dette ledd, bør besøket kontrolleres og ikke nektes.

Besøkende kan undersøkes etter § 27 første, annet, fjerde og femte ledd.

Offentlig forsvarer og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant, kan undersøkes etter § 27 annet til femte ledd. Kontroll under besøket ved at samtale overhøres skal ikke finne sted.

Besøk bør gjennomføres i besøksrom. Fengslet skal legge forholdene til rette for at besøk av barn kan gjennomføres på en skånsom måte. Ved brudd på gjeldende besøksregler kan besøket avbrytes.

§ 32 Telefonsamtaler

Innsatte skal kunne telefonere hvis ikke annet følger av denne bestemmelsen.

Kriminalomsorgen skal kontrollere telefonsamtale til og fra innsatte i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå. Telefonsamtale til og fra innsatte i fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal kontrolleres, men kontroll kan unnlates dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det. Telefonsamtale til og fra innsatte i fengsel med lavere sik-

kerhetsnivå og overgangsbolig skal kontrolleres dersom det fremstår som nødvendig av sikkerhetsmessige grunner.

Kontroll av telefonsamtale kan skje ved at samtalen avlyttes. Samtalepartene skal på forhånd varsles om avlyttingen. Partene kan pålegges å føre samtalen på et språk de tilsatte behersker. Undersøkelse av samtalepartners identitet kan foretas under samtalen.

Kriminalomsorgen kan nekte innsatte å telefonere dersom det er grunn til å anta at telefonsamtalen vil bli misbrukt til planlegging eller gjennomføring av straffbar handling, unndragelse av gjennomføringen eller handlinger som vil forstyrre ro, orden og sikkerhet. Dersom telefonsamtalen er av stor betydning for innsatte, og kontroll er tilstrekkelig for å avverge at samtalen misbrukes til formål som nevnt i første punktum i dette ledd, bør samtalen kontrolleres og ikke nektes.

Telefonsamtaler kan tas opp på bånd dersom det er sannsynlig at innsatte planlegger å unndra seg gjennomføringen. Samtalepartene skal på forhånd varsles om at opptak vil finne sted.

Telefonsamtale til og fra offentlig forsvarer og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant kan undersøkes etter § 27 sjetten ledd før samtalen påbegynnes. Samtalen kan ikke avlyttes eller tas opp på bånd.

Presidenten: Til annet ledd i de refererte paragrafer foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I lov om straffegjennomføring skal følgende bestemmelser lyde:

§ 30 annet ledd:

Kriminalomsorgen skal kontrollere postsending til og fra innsatte i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå før den utleveres eller sendes. Postsending til og fra innsatte skal også ellers kontrolleres, men kontroll kan unnlates dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det.

§ 31 annet ledd:

Kriminalomsorgen skal kontrollere besøk i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå. Besøk i fengsel skal også ellers kontrolleres, men kontroll kan unnlates dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det.

§ 32 annet ledd:

Kriminalomsorgen skal kontrollere telefonsamtale til og fra innsatte i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå. Telefonsamtale til og fra innsatte skal også ellers kontrolleres, men kontroll kan unnlates dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det.»

Det voteres alternativt mellom innstillingen til § 30 annet ledd, § 31 annet ledd og § 32 annet ledd og forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet.

V o t e r i n g :

1. Ved alternativt votering mellom komiteens innstilling til § 30 annet ledd, § 31 annet ledd og § 32 annet ledd

og forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 52 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.44.15)

2. Komiteens innstilling til paragrafens øvrige ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 33 Permisjon fra fengsel

Dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det, kan kriminalomsorgen gi innsatte permisjon av kortere tids varighet dersom særlige og vektige grunner taler for det, eller når permisjon anses formålstjenlig for den videre gjennomføring av straffen.

Innsatte kan først gis ordinær permisjon etter at en del av straffen er gjennomført.

Ved vurderingen av om en permisjon er sikkerhetsmessig forsvarlig skal det, ut fra den kjennskap kriminalomsorgen har til innsatte og innsattes atferd under gjennomføringen, særlig legges vekt på om det er grunn til å anta at innsatte vil begå ny straffbar handling, unndra seg gjennomføringen eller bryte forutsetninger og permisjonsvilkår som er fastsatt etter § 36 første og annet ledd.

§ 34 Fremstilling

Kriminalomsorgen kan fremstille innsatte utenfor fengsel med følge av tilsatte.

§ 35 Straffavbrudd

Kriminalomsorgen kan beslutte at gjennomføringen av straffen skal avbrytes dersom domfeltes helsetilstand tilsier det, eller når det for øvrig foreligger særlig tungtveiende grunner som ikke kan avhjelpes på annen måte.

§ 36 Fastsettelse av vilkår ved permisjon og straffavbrudd

Det er en forutsetning at innsatte under permisjon og straffavbrudd ikke begår ny straffbar handling, oppholder seg på oppgitt adresse, overholder fastsatte vilkår etter annet ledd og møter tilbake til fengslet i upåvirket tilstand til fastsatt tid. Under permisjon skal innsatte dessuten unnlate å bruke rusmidler, bedøvelsesmidler, hormonpreparater eller andre kjemiske stoffer som ikke er lovlig foreskrevet.

Kriminalomsorgen skal fastsette særlige vilkår dersom det fremstår som nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring av permisjonen eller straffavbruddet. Det kan bestemmes at innsatte skal

- a) oppsøke angitt myndighet eller person,
- b) melde seg for politiet eller kriminalomsorgen til fastsatt tid,
- c) innta antabus eller andre foreskrevne medikamenter,
- d) avgi ren urin- eller utåndingsprøve før utgang,
- e) hentes og bringes tilbake til fengslet av bestemte personer,
- f) overholde bestemmelser om oppholdssted,
- g) unnlate å ha samkvem med bestemte personer, eller
- h) under straffavbrudd unnlate å bruke rusmidler, bedøvelsesmidler, hormonpreparater eller andre kjemiske

stoffer som ikke er lovlig foreskrevet. Vilkår om forbud mot bruk av alkohol skal bare unnlates dersom det fremstår som sikkerhetsmessig ubetenkelig.

Dersom det er av betydning for fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte å få kjennskap til tidspunktet for permisjonen eller straffavbruddet, skal kriminalomsorgen varsle fornærmede eller etterlatte på forhånd.

§ 37 Utelukkelse fra fellesskapet som forebyggende tiltak

Kriminalomsorgen kan beslutte at en innsatt helt eller delvis skal utelukkes fra fellesskapet med andre innsatte dersom det er nødvendig for å

- a) hindre at innsatte til tross for skriftlig advarsel fortsetter å påvirke miljøet i fengslet på en særlig negativ måte,
- b) hindre innsatte i å skade seg selv eller øve vold eller fremsette trusler mot andre,
- c) hindre betydelig materiell skade,
- d) hindre straffbare handlinger, eller
- e) opprettholde ro, orden og sikkerhet.

Kriminalomsorgen skal beslutte delvis utelukkelse dersom dette er tilstrekkelig for å forebygge handlinger etter første ledd bokstavene a til e.

Hel eller delvis utelukkelse etter første ledd skal ikke opprettholdes lenger enn nødvendig, og kriminalomsorgen skal fortløpende vurdere om det fortsatt er grunnlag for utelukkelsen.

Dersom hel utelukkelse fra fellesskapet overstiger 14 dager, skal regionalt nivå ta stilling til om den innsatte fortsatt skal utelukkes. Dersom utelukkelsen samlet overstiger 42 dager, skal tiltaket meldes til Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. Melding skal deretter gis til Kriminalomsorgens sentrale forvaltning med 14 dagers mellomrom. Utelukkelse etter første ledd bokstavene a til e kan bare strekke seg utover ett år dersom innsatte selv ønsker det.

Dersom delvis utelukkelse fra fellesskapet overstiger 30 dager, skal tiltaket meldes til regionalt nivå.

Innsatte som er helt utelukket fra fellesskapet, skal flere ganger daglig tilses av tilsatte. Lege skal varsles om utelukkelsen uten ugrunnet opphold.

Kriminalomsorgen kan beslutte at alle eller enkelte innsatte helt eller delvis skal utelukkes fra fellesskapet dersom det er sannsynlig at et ubestemt antall innsatte har begått eller er i ferd med å begå handlinger som nevnt i første ledd, eller dersom akutte bygningsmessige eller bemanningsmessige forhold gjør det nødvendig. Slik utelukkelse kan opprettholdes i inntil 3 døgn. Regionalt nivå kan forlenge utelukkelsen med inntil 3 døgn dersom særlige grunner gjør det påkrevet.

Kriminalomsorgen kan beslutte at en innsatt skal utelukkes helt eller delvis fra fellesskapet dersom bygningsmessige eller bemanningsmessige forhold gjør det påkrevet, eller dersom den innsatte selv ønsker det.

§ 17 annet ledd skal anvendes ved utelukkelse fra fellesskapet i avdelinger som nevnt i § 10 annet ledd.

§ 38 Bruk av tvangsmidler i fengsel

Kriminalomsorgen kan ta i bruk sikkerhetscelle, sikkerhetsseng eller annet godkjent tvangsmiddel for å

- a) avverge alvorlig angrep eller skade på person,
- b) hindre iverksettelse av alvorlige trusler eller betydelig skade på eiendom,
- c) hindre alvorlige opptøyer eller uroligheter,
- d) hindre rømning fra fengsel, under transport eller fra bestemmelsessted,
- e) avverge ulovlig inntrenging i fengsel, eller
- f) sikre adgang til sperret eller forskanset rom.

Kriminalomsorgen skal bare bruke tvangsmidler dersom forholdene gjør det strengt nødvendig, og mindre inngripende tiltak forgoes har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig. Tvangsmidler skal brukes med varsomhet slik at ingen blir påført unødig skade eller lidelse. Uttalelse fra lege skal så vidt mulig innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av om det skal besluttes bruk av sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng. Kriminalomsorgen skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket.

Bruk av sikkerhetsseng som overstiger 24 timer, skal meldes til regionalt nivå som tar stilling til om tiltaket skal opprettholdes. Spørsmålet skal vurderes på nytt etter 24 timer. Tiltaket skal meldes til Kriminalomsorgens sentrale forvaltning når bruk av sikkerhetsseng overstiger 3 døgn.

Bruk av sikkerhetscelle som overstiger 3 døgn, skal meldes til regionalt nivå som tar stilling til om tiltaket skal opprettholdes. Tiltaket skal meldes til Kriminalomsorgens sentrale forvaltning når bruk av sikkerhetscelle overstiger 6 døgn.

§ 39 Umiddelbar utelukkelse som følge av brudd ved gjennomføring av fengselsstraff og strafferettslige særreaksjoner

Dersom det er sannsynlig at en innsatt har begått handling som kan føre til reaksjon etter § 40 annet ledd bokstavene c, d og e, kan kriminalomsorgen helt eller delvis utelukke den innsatte fra fellesskapet i inntil 24 timer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 40 Reaksjon på brudd ved gjennomføring av fengselsstraff og strafferettslige særreaksjoner

Kriminalomsorgen kan ilegge reaksjon etter denne bestemmelse dersom innsatte forsettlig eller uaktsomt har brutt reglene for ro, orden og disiplin eller forutsetninger og vilkår fastsatt i eller i medhold av denne loven. Dette omfatter brudd som er begått under midlertidig fravær fra fengsel eller under transport til og fra fengsel. Reaksjon kan også besluttes overfor den som har medvirket til brudd.

Følgende reaksjoner kan anvendes

- a) skriftlig irettesettelse,
- b) tap av dagpenger i en bestemt periode,
- c) tap av begunstigelse,
- d) utelukkelse fra fritidsfellesskapet eller andre aktiviteter i fritiden for et tidsrom av inntil 20 dager for brudd som utmåles i samme reaksjonssak, eller
- e) tap av adgang til permisjon for et tidsrom av inntil fire måneder.

Domfelte som gjennomfører straff utenfor fengsel etter § 16 kan, hvis ikke tilbakeføring til fengsel besluttes etter § 14 fjerde ledd, gis skriftlig irettesettelse. Dersom domfelte som følge av brudd er eller vil bli overført til fengsel, skal reaksjoner bare besluttes dersom domfelte har unndratt seg gjennomføringen av straffen.

Dersom innsatte har begått flere brudd, skal kriminalomsorgen beslutte en felles reaksjon. Tap av en begunstigelse kan besluttes i tillegg til en reaksjon etter annet ledd bokstavene a, b, d og e. Alternativt kan kriminalomsorgen beslutte tap av to begunstigelser. Reaksjon skal ikke besluttes dersom innsatte som følge av bruddet er eller vil bli overført til mer restriktivt fengsel, med mindre innsatte har unndratt seg gjennomføringen.

Reaksjonen kan gjøres betinget med en prøvetid på inntil tre måneder. Dersom innsatte i prøvetiden gjør seg skyldig i nytt brudd, avbrytes prøvetiden. I disse tilfelle skal kriminalomsorgen beslutte en ny felles reaksjon.

Dersom helsemessige eller andre særlige grunner taler for det, kan en reaksjon avbrytes eller helt eller delvis ettergis. Hvis gjennomføringen av en avbrutt reaksjon ikke er iverksatt på nytt innen tre måneder, er reaksjonen ettergitt.

Den som forsettlig unndrar seg gjennomføringen av fengselsstraff eller strafferettslige særreaksjoner, straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder. Offentlig påtale finner bare sted etter kriminalomsorgens begjæring.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de går mot tredje ledd. Det votes først over dette leddet og deretter over paragrafens øvrige ledd.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 40 tredje ledd bifaltes med 52 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.44.51)
2. Komiteens innstilling til § 40 øvrige ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 41 Forberedelse til løslatelse

Kriminalomsorgen skal i god tid forberede og bidra til at forholdene legges til rette for prøveløslatelse. Dette gjelder så langt mulig også overfor innsatte som gjennomfører kortere fengselsstraff. Det skal i nødvendig utstrekning tas kontakt med offentlige myndigheter, organisasjoner eller privatpersoner som kan yte bistand for å

oppnå ordnede boligforhold, arbeid, opplæring eller andre tiltak som kan bidra til en lovlydig livsførsel etter løslatelse.

Presidenten: Til første punktum foreligger det et avvikende forslag, forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I lov om straffegjennomføring skal § 41 første punktum lyde:

Kriminalomsorgen skal i god tid forberede og bidra til at forholdene legges til rette for løslatelse.»

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 41 første punktum og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 63 mot 11 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 13.45.21)
2. Komiteens innstilling til § 41 annet og tredje punktum bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 42 Løslatelse fra fengselsstraff

Kriminalomsorgen kan løslate domfelte på prøve når vedkommende, medregnet mulig varetektsopphold, har gjennomført to tredjedeler av straffen og minst 60 dager. Dersom løslatelse på prøve medfører at den gjenstående straffetid blir mindre enn 14 dager, kan prøveløslatelse bare skje dersom tungtveiende grunner taler for det. Domfelte som er dømt i utlandet til fengsel i mer enn 21 år, og som er overført til gjennomføring av straffen i Norge, kan løslates på prøve etter å ha vært fengslet i minst 14 år.

Kriminalomsorgen kan beslutte at domfelte som ikke lenger er fengslet, men som fyller vilkårene for løslatelse på prøve etter første ledd, skal løslates på prøve uten ny innsettelse.

Dersom halvdel av fengselsstraffen og minst 60 dager fengsel er gjennomført, medregnet varetektsopphold, kan kriminalomsorgen løslate domfelte på prøve dersom særlige grunner tilsier det.

Dersom særlige grunner taler for det, kan kriminalomsorgen løslate domfelte kort tid før løslatelse ellers skulle skje.

Kriminalomsorgen skal ikke beslutte prøveløslatelse hvis omstendighetene etter en totalvurdering gjør løslatelse utilrådelig. Kriminalomsorgen skal særlig legge vekt på domfeltes atferd under gjennomføring av straffen, og om det er grunn til å anta at domfelte vil begå nye straffbare handlinger i prøvetiden.

Kriminalomsorgen kan gjøre prøveløslatelsen betinget av at et utvisningsvedtak blir iverksatt.

Dersom det er av betydning for fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte å få kjennskap til tidspunktet for løslatelse, skal kriminalomsorgen varsle fornærmede eller etterlatte på forhånd.

Prøvetiden utløper på det tidspunkt den idømte fengselsstraff ville vært gjennomført i sin helhet.

Presidenten: Til første ledd første punktum foreligger det et avvikende forslag, forslag nr. 5, fra Høyre. Forslaget lyder:

«§ 42 første ledd første punktum:

Kriminalomsorgen kan, dersom særlige grunner taler for det, løslate domfelte på prøve når vedkommende, medregnet mulig varetektsopphold, har gjennomført to tredjedeler av straffen og minst 60 dager.»

Fremskrittspartiet har varslet at de går imot hele paragrafen, med unntak av sjuende ledd.

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra Høyre ble med 63 mot 12 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 13.46.00)
2. Komiteens innstilling til § 42, med unntak av sjuende ledd, bifaltes med 61 mot 11 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 13.46.22)
3. Komiteens innstilling til § 42 sjuende ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 43 Fastsettelse og endring av vilkår ved prøveløslatelse fra fengselsstraff

Det er en forutsetning for prøveløslatelse at prøveløslatte ikke begår ny straffbar handling i prøvetiden.

Dersom det fremstår som nødvendig for å gjennomføre prøveløslatelsen på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte, skal kriminalomsorgen sette som vilkår at prøveløslatte i en tidsavgrenset periode skal møte for kriminalomsorgen i upåvirket tilstand. Dersom det fremstår som nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring, skal kriminalomsorgen i perioden med møteplikt fastsette at prøveløslatte skal

- a) overholde bestemmelser om bosted,
- b) møte i upåvirket tilstand hos offentlig myndighet, person eller organisasjon etter kriminalomsorgens anvisning,
- c) overholde bestemmelser om behandling,
- d) overholde bestemmelser om oppholdssted, arbeid eller opplæring, eller
- e) unnlate å ha samkvem med bestemte personer.

Dersom det fremstår som nødvendig av hensyn til en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring av prøveløslatelsen, kan fastsatte vilkår i perioden med møteplikt oppheves, endres eller kriminalomsorgen kan fastsette nye vilkår som nevnt i annet ledd. Ved mistanke om brudd på vilkår fastsatt med hjemmel i § 43 kan tiltak etter § 56 iverksettes.

Kriminalomsorgen kan forlenge perioden med møteplikt innen prøvetidens utløp på samme vilkår som nevnt i tredje ledd.

§ 44 Brudd på prøveløslatelsesvilkår i perioden med møteplikt for kriminalomsorgen

Hvis prøveløslatte forsettlig eller uaktsomt bryter vilkår fastsatt etter § 43 annet ledd, kan kriminalomsorgen pålegge den prøveløslatte å møte til samtale for å få innskjerpet vilkårene. Under samtalen skal den prøveløslatte gjøres kjent med følgene av gjentatt vilkårsbrudd. Dersom det fremstår som nødvendig for å motvirke nye brudd, skal kriminalomsorgen fastsette vilkår etter § 43 annet ledd eller nye vilkår om at den prøveløslatte skal

- a) unnlåte å bruke rusmidler, bedøvelsesmidler, hormonpreparater eller andre kjemiske stoffer som ikke er lovlig foreskrevet, eller
- b) overholde bestemmelser om meldeplikt for politiet eller kriminalomsorgen i tillegg til møteplikten etter § 43 annet ledd.

Hvis prøveløslatte etter at kriminalomsorgen har holdt innskjerpingssamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd på nytt bryter vilkår, kan regionalt nivå bringe saken inn for forhørsretten med begjæring om gjeninnsettelse i fengsel for hel eller delvis fullbyrding av reststraffen. Straffeloven § 28 b første og tredje ledd gis tilsvarende anvendelse på saker om gjeninnsettelse for fullbyrdelse av reststraff etter prøveløslatelse.

Dersom prøveløslatte unnlåter å møte til innskjerpingssamtale etter første ledd, kan gjennomføringen av straffen avbrytes. Det samme gjelder hvis prøveløslatte, etter at innskjerpingssamtale er gjennomført, på nytt bryter vilkår. Dersom regionalt nivå bringer saken inn for forhørsretten etter annet ledd, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunkt begjæringen er oversendt retten.

Hvis retten ved kjennelse beslutter at den prøveløslatte skal gjeninnsettes for hel fullbyrding av reststraffen, kan kriminalomsorgen beslutte ny løslatelse på prøve selv om minstetidene i § 42 første ledd ikke er oppfylt for reststraffens del.

Kriminalomsorgen kan anmode politiet om å avhente prøveløslatte etter straffeprosessloven § 461 tredje ledd hvis det er nødvendig for å få iverksatt reaksjon etter første ledd.

§ 45 Ny straffbar handling begått i prøvetiden

Begår den prøveløslatte en ny straffbar handling i prøvetiden, og tiltale blir reist eller saken blir begjært pådømt innen seks måneder etter at prøvetiden gikk ut, gjelder bestemmelsene i straffeloven § 28 b annet ledd og tredje ledd annet til fjerde punktum tilsvarende.

Dersom prøveløslatte er siktet for en straffbar handling som kan føre til gjeninnsettelse for fullbyrdelse av reststraffen etter straffeloven § 28 b, kan gjennomføringen av straffen avbrytes.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 61 mot 11 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.46.46)

Videre var innstillet:

Kapittel 4 Varetekt og andre reaksjoner når det er særskilt bestemt i lov

§ 46 Generelle bestemmelser

Kriminalomsorgen kan ikke pålegge innsatte etter dette kapittel andre innskrenkninger i friheten enn det som er nødvendig for å sikre formålet med fengslingen eller for å opprettholde ro, orden og sikkerhet i fengslet. Skadelige virkninger av fengslingen skal så vidt mulig forebygges.

Kriminalomsorgen skal prioritere tiltak for å avhjelpe negative virkninger av isolasjon overfor varetektsinnsatte som er ilagt restriksjoner etter straffeprosessloven § 186 annet ledd.

§ 47 Plassering av innsatte

Kriminalomsorgen bør plassere innsatte i nærheten av hjemstedet når det er praktisk mulig. Det samme gjelder varetektsinnsatte, med mindre hensynet til etterforskningen eller den siktedes forsvar taler imot det.

Varetektsinnsatte kan overføres til et annet fengsel etter § 14. Første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

Varetektsinnsatte kan ikke uten eget samtykke pålegges å dele rom med andre, med mindre helsemessige forhold eller plasshensyn tilsier det.

§ 48 Fellesskap

Varetektsinnsatte som er ilagt restriksjoner etter straffeprosessloven § 186 annet ledd, har ikke adgang til å delta i fellesskap med andre innsatte, herunder aktiviteter etter § 49. Kriminalomsorgen skal, i den grad det er praktisk mulig, gjøre unntak når domstolen opphever restriksjonene eller når påtalemyndigheten gir samtykke til helt eller delvis fellesskap.

§ 49 Arbeid, opplæring, program og andre tiltak

Innsatte har så langt det er praktisk mulig adgang til å delta i arbeid, opplæring, program eller andre tiltak. Kriminalomsorgen kan ikke pålegge varetektsinnsatte å delta i slike aktiviteter. De kan likevel pålegges å bidra til nødvendig renhold og annet husarbeid i fengslet.

§ 50 Adgang til å bruke egne penger

Varetektsinnsatte har rett til å benytte seg av egne penger når det er forenlig med ro, orden og sikkerhet i fengslet. Ved deltagelse i fellesskap med andre innsatte kan retten til å bruke egne penger begrenses.

§ 51 Helsetjeneste

Varetektsinnsatte har mulighet til å motta besøk av og la seg behandle av sin egen lege eller tannlege dersom det er rimelig grunn til det. Forskriving av medisiner skal skje i samråd med fengselshelsetjenesten.

§ 52 Andre bestemmelser

For øvrig gjelder bestemmelsene i denne loven med unntak av §§ 12, 15, 16, 20, 33, 35, 36 og 41 til 45.

§§ 17, 18, 21, 25 og 30 til 32 gjelder for varetektsinnsatte ilagt restriksjoner etter straffeprosessloven § 186 annet ledd dersom domstolen eller påtalemyndigheten samtykker til det.

Kapittel 5 Samfunnsstraff

§ 53 Innholdet i samfunnsstraffen

De idømte timene samfunnsstraff etter straffeloven § 28 a skal gå ut på

- a) samfunnsnyttig tjeneste,
- b) program, eller
- c) andre tiltak som er egnet til å motvirke ny kriminalitet.

Kriminalomsorgen fastsetter i hvert enkelt tilfelle det nærmere innholdet i samfunnsstraffen innenfor de rammene som retten har fastsatt i dommen. Har domstolen satt vilkår om at den domfelte skal overholde bestemmelser om bosted, oppholdssted, arbeid, opplæring eller behandling, skal kriminalomsorgen fastsette det nærmere innholdet i bestemmelsene. Kriminalomsorgen skal legge særlig vekt på tiltak som kan fremme den domfeltes evne til å motvirke sitt kriminelle handlingsmønster. Kriminalomsorgen skal også legge vekt på tiltak som kan fremme den domfeltes evne til å gjennomføre straffen i samsvar med bestemmelsene gitt i og i medhold av denne loven.

Kriminalomsorgen skal endre innholdet når det fremstår som nødvendig av hensyn til en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring av samfunnsstraffen. Kriminalomsorgen kan endre innholdet hvis bemanningsmessige forhold tilsier det.

§ 54 Krav til den domfelte

Den domfelte skal gjennomføre straffen etter nærmere anvisning fra kriminalomsorgen. Den domfelte skal

- a) møte til fastsatt tid og sted,
- b) være upåvirket av berusende eller bedøvende midler ved fremmøtet,
- c) gi opplysninger om sitt bosted, forsørgelsesgrunnlag og andre forhold av betydning for gjennomføringen av straffen,
- d) overholde vilkårene som domstolen har fastsatt etter straffeloven § 28 a tredje ledd, og
- e) oppholde seg i landet i gjennomføringstiden hvis ikke kriminalomsorgen gir tillatelse til noe annet.

Den domfelte skal ikke vise en atferd som kan

- a) true sikkerheten til personer som deltar under gjennomføringen, eller
- b) påvirke miljøet på en særlig negativ måte.

Den domfelte skal ikke begå en ny straffbar handling i gjennomføringstiden.

§ 55 Forebyggende rusforbud

Hvis det fremstår som nødvendig for å motvirke en ny straffbar handling som er rettet mot noens liv, helse eller frihet, kan kriminalomsorgen på ethvert tidspunkt i løpet av gjennomføringstiden forby den domfelte å bruke berusende eller bedøvende midler.

Kriminalomsorgen skal oppheve forbudet når det ikke lenger fremstår som nødvendig.

§ 56 Undersøkelser i forbindelse med fastsatte vilkår eller rusforbud, eller som følge av mistanke om at den domfelte møter påvirket

Hvis retten har satt vilkår etter straffeloven § 28 a tredje ledd, eller kriminalomsorgen etter § 55 eller § 58 første ledd har forbudt den domfelte å bruke berusende eller bedøvende midler, skal kriminalomsorgen undersøke om vilkåret eller forbudet blir overholdt. Undersøkelsen kan innebære uanmeldte besøk i hjemmet. Når det er satt rusforbud, kan kriminalomsorgen pålegge den domfelte å avgi urinprøve, utåndingsprøve eller blodprøve eller å medvirke til annen undersøkelse som kan skje uten fare eller særlig ubehag. Blodprøve kan bare tas av helsepersonell.

Er det grunn til å anta at den domfelte møter påvirket av berusende eller bedøvende midler, skal kriminalomsorgen snarest undersøke forholdet. Den domfelte kan pålegges å avgi urinprøve, utåndingsprøve eller blodprøve eller å medvirke til andre undersøkelser som kan skje uten fare eller særlig ubehag. Blodprøve kan bare tas av helsepersonell.

Tiltak som er en del av undersøkelse etter første eller annet ledd, kommer ikke til fradrag i det idømte antallet timer.

§ 57 Straffavbrudd

Kriminalomsorgen kan avbryte gjennomføringen av straffen dersom den domfeltes helsetilstand tilsier det, eller det for øvrig foreligger særlig tungtveiende grunner som ikke kan avhjelpes på annen måte. Når det fremstår som nødvendig for at avbruddet skal være sikkerhetsmessig forsvarlig, skal kriminalomsorgen fastsette slike vilkår for avbruddet som nevnt i § 58 første ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 58 Reaksjon på brudd

Hvis den domfelte forsettlig eller uaktsomt bryter bestemmelser gitt i eller i medhold av § 54 første og annet ledd eller § 55, kan kriminalomsorgen pålegge den domfelte å møte til samtale for å få innskjerpet kravene. Under samtalen skal den domfelte gjøres kjent med følgene av gjentatte brudd. Dersom det fremstår som nødvendig for å motvirke nye brudd, skal kriminalomsorgen fastsette vilkår om at den domfelte skal

- a) overholde bestemmelser om oppholdssted,
- b) unnlate å ha samkvem med bestemte personer,
- c) unnlate å bruke berusende eller bedøvende midler, eller
- d) overholde bestemmelser om meldeplikt for politiet eller kriminalomsorgen.

Hvis den domfelte etter at kriminalomsorgen har holdt innskjerpingssamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter første ledd bokstav a til d, kan regionalt nivå bringe saken inn for forhørsretten med begjæring om at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 28 b første og tredje ledd.

Dersom den domfelte unnlater å møte til innskjerpingssamtale etter første ledd, kan kriminalomsorgen avbryte gjennomføringen av straffen. Det samme gjelder dersom den domfelte, etter at innskjerpingssamtalen er gjennomført, på nytt bryter kravene. Når regionalt nivå beslutter å bringe saken inn for retten, avbrytes gjennomføringen av straffen fra det tidspunktet begjæringen er oversendt retten.

Kriminalomsorgen kan anmode politiet om å avhente den domfelte etter straffeprosessloven § 461 tredje ledd hvis det er nødvendig for å få iverksatt en reaksjon etter første ledd.

Presidenten: Før vi går til votering, vil presidenten gi ordet til sakens ordfører, Ane Sofie Tømmerås.

Ane Sofie Tømmerås (A): Jeg bad om ordet til en stemmeforklaring, fordi det her egentlig ikke er noen saklig uenighet i komiteen. Det dreier seg om, er om vi skal bruke ordet «bør» eller «kan» i § 58 annet ledd. Innholdet er egentlig bare juridiske spissfindigheter som det ikke er verdt å votere over. Men siden Høyre og Fremskrittspartiet er så sta og opprettholder sitt forslag, har resten av komiteen sagt at da støtter vi det, og jeg vil anbefale representantene å gjøre likedan.

Presidenten: Odelstinget har da hørt stemmeforklaringen fra sakens ordfører.

Til § 58 annet ledd foreligger altså et avvikende forslag, forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«§ 58 annet ledd:

Hvis den domfelte etter at kriminalomsorgen har holdt innskjerpingssamtale eller fastsatt vilkår etter første ledd, på nytt bryter kravene eller vilkår fastsatt etter første ledd bokstav a til d, bør regionalt nivå bringe saken inn for forhørsretten med begjæring om at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes helt eller delvis i medhold av straffeloven § 28 b første og tredje ledd.»

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 58 annet ledd og forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet bifaltes forslaget enstemmig.
2. Komiteens innstilling til § 58 øvrige ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 59 Ny straffbar handling

Begår den domfelte en ny straffbar handling i gjennomføringstiden, gjelder bestemmelsene i straffeloven § 28 b annet og tredje ledd.

Dersom den domfelte er siktet for en straffbar handling som kan føre til fullbyrding av den subsidiære fengselsstraffen etter straffeloven § 28 b annet og tredje ledd, kan gjennomføringen av straffen avbrytes.

§ 60 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer.

Fra samme tidspunkt oppheves fengselsloven av 12. desember 1958. Forskriftene gitt i medhold av fengselsloven og i medhold av straffeloven § 28 b og § 53 nr. 6 skal likevel fortsatt gjelde, for så vidt de ikke er i strid med denne loven, inntil de oppheves eller endres av Kongen.

II

I Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

§ 15 første ledd skal lyde:

De alminnelige straffer er:
fengsel,
hefte,
samfunnsstraff og
bøter.

§ 26 skal lyde:

De nærmere reglene om gjennomføring av fengselsstraff, samfunnsstraff og strafferettslige særreaksjoner gis ved særskilt lov.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 28 a skal lyde:

Samfunnsstraff kan idømmes for handlinger som kan medføre straff av fengsel inntil 6 år dersom lovovertrederen samtykker og hensynet til straffens formål ikke taler mot en reaksjon i frihet. Forhøyelse av maksimumsstraffen ved gjentakelse eller sammenstøt av forbrytelser kommer ikke i betraktning. Samfunnsstraff kan bare idømmes hvis den siktede er bosatt i Norge.

I dommen skal det fastsettes et timetall og en gjennomføringstid. Timetallet skal være fra 30 til 420 timer. Gjennomføringstiden skal være inntil 1 år hvis ikke sterke grunner taler for en lengre gjennomføringstid. Reglene i § 25 gjelder tilsvarende for fastsettingen av gjennomføringstiden.

Retten kan sette vilkår om at den domfelte i gjennomføringstiden skal overholde bestemmelser gitt av kriminalomsorgen om bosted, oppholdssted, arbeid, opplæring eller behandling, eller forbys samkvem med bestemte personer.

I dommen skal det fastsettes en subsidiær fengselsstraff, som skal svare til lengden av den straffen som vil bli idømt uten *samfunnsstraff*.

Sammen med *samfunnsstraff* kan retten idømme bøtstraff. Dette gjelder selv om bøter ellers ikke er fastsatt for overtredelsen. Ved utmålingen av *samfunnsstraffen* skal retten ta hensyn til at også bøtstraff idømmes.

I særlige tilfeller kan ubetinget fengselsstraff på inntil 30 dager idømmes sammen med *samfunnsstraffen*.

Når en dom på *samfunnsstraff* blir lest opp eller forkynt for den domfelte, skal han gjøres nærmere kjent med hva dommen går ut på, og med følgene av *brudd på bestemmelsene gitt i eller i medhold av straffegjennomføringsloven*, og av at det begås en ny straffbar handling før utløpet av gjennomføringstiden.

Presidenten: Til § 28 a første ledd foreligger det et avvikende forslag, forslag nr. 6, fra Høyre. Forslaget lyder:

«I Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endring:

§ 28 a første ledd skal lyde:

Samfunnsstraff kan idømmes for handlinger som kan medføre straff av fengsel inntil 2 år dersom lov-
overtrederer samtykker og hensynet til straffens formål ikke taler mot en reaksjon i frihet. Samfunnsstraff skal ikke benyttes ved gjentakelse. Forhøyelse av maksimumsstraffen ved sammenstøt av forbrytelser kommer ikke i betraktning. Samfunnsstraff kan bare idømmes hvis den siktede er bosatt i Norge.»

Fremskrittspartiet har varslet at de går mot hele paragrafen.

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra Høyre ble med 63 mot 12 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 13.48.44)
2. Komiteens innstilling til § 28 a bifaltes med 63 mot 11 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.49.02)

Videre var innstillet:

§ 28 b skal lyde:

Dersom den domfelte har brutt bestemmelsene gitt i eller i medhold av *straffegjennomføringsloven* § 54 første og annet ledd, § 55 eller § 58 første ledd bokstav a til d, skal forhørsretten ved kjennelse etter *kriminalomsorgens* begjæring bestemme at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal fullbyrdes. *Etter anmodning fra kriminalomsorgen kan påtalemyndigheten fremsette begjæringen for forhørsretten.*

Dersom den domfelte har brutt forutsetningen om at ny straffbar handling ikke skal begås i gjennomføringstiden, kan forhørsretten ved kjennelse etter påtalemyndighetens begjæring bestemme at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal fullbyrdes. Retten kan gi en samlet dom for begge handlinger eller en særskilt dom for den nye handlingen.

Kjennelsen må være avsagt innen utløpet av gjennomføringstiden. Ved omgjøringen skal retten ta hensyn til omfanget av den *samfunnsstraffen* som er gjennomført. Reglene om forsvarer og om pågrepelse og varetektsfengsel i straffeprosessloven § 100 og kapittel 14 gjelder tilsvarende. Den domfelte, forsvareren og *kriminalomsorgen* eller påtalemyndigheten skal varsles etter reglene i straffeprosessloven § 243.

Presidenten: Til annet ledd første punktum foreligger det et avvikende forslag, forslag nr. 2, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endring:

§ 28 b annet ledd første punktum skal lyde:

Dersom den domfelte har brutt forutsetningen om at ny straffbar handling ikke skal begås i gjennomføringstiden, bør forhørsretten ved kjennelse etter påtalemyndighetens begjæring bestemme at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal fullbyrdes.»

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 28 b annet ledd første punktum og forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 51 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.49.30)
2. Komiteens innstilling til § 28 b øvrige ledd og punktum bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 28 c oppheves.

§ 53 nr. 2 første ledd skal lyde:

Retten kan sette som vilkår for utsettelsen at den domfelte *melder seg for politiet til bestemte tider.* Perioden for *meldeplikten* er ett år når ikke retten bestemmer noe annet. *Meldeplikten løper fra den dag dommen er rettskraftig.* Gjelder dommen en straffbar handling som den domfelte har tilstått, kan det bestemmes i dommen at *meldeplikten* skal settes i verk straks selv om dommen ikke er endelig.

§ 53 nr. 2 annet ledd oppheves.

§ 53 nr. 6 første ledd første punktum skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om gjennomføringen av *vilkårene*.

§ 53 nr. 6 annet ledd oppheves.

§ 54 nr. 2 tredje punktum oppheves.

§ 54 a annet ledd oppheves.

§ 60 annet ledd skal lyde:

Er *samfunnsstraff* idømt, skal fradraget gjøres i den subsidiære fengselsstraffen, samtidig som antallet *timer samfunnsstraff* reduseres forholdsmessig. Er *samfunnsstraffen* idømt sammen med ubetinget fengselsstraff, skal fradraget først gjøres i denne.

§ 62 annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende ved idømmelse av en felles straff på *samfunnsstraff*. Skal *samfunnsstraff* idømmes sammen med ubetinget fengselsstraff, skal det ved utmålingen av *samfunnsstraffen* tas hensyn til den ubetingete fengselsstraffen.

§ 72 annet ledd siste punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder der domfelte i eller utenfor riket utfører *samfunnsstraff* i henhold til dom.

§ 73 a første punktum skal lyde:

Idømt *samfunnsstraff* faller bort ved foreldelse etter de samme frister som for frihetsstraff.

III

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 76 nytt femte ledd skal lyde:

Ved rettsmøter i forhørsretten om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 28 b første ledd eller av reststraff etter prøveløslatelse etter straffegjennomføringsloven § 44 annet ledd, kan tilsatte i kriminalomsorgen møte.

§ 161 annet ledd annet punktum oppheves.

§ 459 første og annet ledd skal lyde:

Fullbyrding av frihetsstraff eller *samfunnsstraff* skal utsettes dersom domfelte er blitt alvorlig sinnslidende eller hans helsetilstand ellers gjør fullbyrding utilrådelig.

Ellers kan fullbyrding av frihetsstraff eller *samfunnsstraff* utsettes når vektige grunner tilsier det.

§ 461 skal lyde:

Skal en domfelt som er på frifot, utholde frihetsstraff eller *samfunnsstraff*, meddeler politiet ham pålegg om å møte til fastsatt tid og sted for at fullbyrdingen kan påbegynnes.

Mistenkes han for å ville flykte, eller unnlater han på tilsigelse å fremstille seg, kan han avhentes.

Hvis den domfelte uteblir under gjennomføringen av frihetsstraff eller samfunnsstraff, kan han avhentes.

IV

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

Overskriften i § 13-12 skal lyde:

Medlemmer som oppholder seg i institusjon eller utfører *samfunnsstraff*

§ 13-12 første ledd bokstav e skal lyde:

e) medlemmer som utfører *samfunnsstraff* etter straffeloven § 28 a,

V

I lov 11. juni 1971 nr. 52 om strafferegistrering gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd nr. 1 skal lyde:

Frihetsstraff, *samfunnsstraff*, rettighetstap eller utsettelse med å idømme straff.

§ 6 første ledd nr. 7 tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder også dom på *samfunnsstraff* der den subsidiære fengselsstraffen er inntil 6 måneder, og *samfunnsstraffen* er utført mer enn 5 år før attesten blir utstedt.

§ 6 første ledd nr. 9 annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder dom på *samfunnsstraff* der den subsidiære fengselsstraffen er over 6 måneder, og *samfunnsstraffen* er utført mer enn 10 år før attesten blir utstedt.

VI

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endring:

§ 165 annet ledd første punktum skal lyde:

Istedenfor stevnevitne kan offentlige myndigheter bruke en ansatt ved politiet eller i *kriminalomsorgen* når det gjelder forkynning i straffesaker.

VII

Lovendringene under II – IV trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 2

Referat

- (81) Statsministerens kontor melder at 1.lov om endringer i folketrygdloven og barnetrygdloven (trygd på kontinentalsokkelen) (Besl. O. nr. 67 (2000-2001)) – er sanksjonert under 30. mars 2001
Enst.: Vedlegges protokollen.
- (82) Lov om endringer i lov 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel (regulering av handel med varederivater) (Ot.prp. nr. 53 (2000-2001))
- (83) Lov om endringer i skattelovgivningen (boligtaksering m.m.) (Ot.prp. nr. 55 (2000-2001))
Enst.: Nr. 2–3 sendes finanskomiteen.

4. (84) Lov om endring av straffeloven § 262 (rettsleg vern av koda tenester) (Ot.prp. nr. 51 (2000-2001))
5. (85) Lov om endringer i lov om domstolene og lov om fri rettshjelp mv. (postforkynning og utvidet adgang til fri sakførsel i Høyesterett mv.) (Ot.prp. nr. 54 (2000-2001))
6. (86) Lov om veterinærer og annet dyrehelsepersonell (Ot.prp. nr. 52 (2000-2001))

Enst.: Nr. 4–5 sendes justiskomiteen.

Enst.: Sendes næringskomiteen.

Møtet hevet kl. 13.55.
